

Government Gazette Staatskoerant

REPUBLIC OF SOUTH AFRICA
REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA

Regulation Gazette

No. 9688

Regulasiekoerant

Vol. 560

Pretoria, 24 February 2012
February
Februarie

No. 35061

N.B. The Government Printing Works will not be held responsible for the quality of "Hard Copies" or "Electronic Files" submitted for publication purposes

AIDS HELPLINE: 0800-0123-22 Prevention is the cure

IMPORTANT NOTICE

The Government Printing Works will not be held responsible for faxed documents not received due to errors on the fax machine or faxes received which are unclear or incomplete. Please be advised that an "OK" slip, received from a fax machine, will not be accepted as proof that documents were received by the GPW for printing. If documents are faxed to the GPW it will be the sender's responsibility to phone and confirm that the documents were received in good order.

Furthermore the Government Printing Works will also not be held responsible for cancellations and amendments which have not been done on original documents received from clients.

CONTENTS*No.**Page
No.   Gazette
            No.***GOVERNMENT NOTICE****Water Affairs, Department of***Government Notice*

R. 138 National Water Act (36/1998): Melawana: Polokego ya matamo 3 35061

TSEBIŠO YA MMUŠO

KGORO YA MERERO YA MEETSE

No. R 138

24-02-2012

NATIONAL WATER ACT, 1998**MELAWANA MABAPI LE POLOKEGO YA MATAMO GO YA KA KAROLO 123(1)
YA *THE NATIONAL WATER ACT, 1998***

Ka maatla ao ke a filwego karolong ya 123 (1) ya *National Water Act, 1998 (Act No. 36 of 1998)*, nna, Bomo Edith Edna Molewa, bjalo ka Tona ya Merero ya Meetse le Tikologo, ke dira Melawana ye e tšwelelago mo Šetulong ye malebana le polokego ya matamo.

B.E.E. MOLEWA
Tona ya Merero ya Meetse le Tikologo

ŠETULO

THULAGANYO YA MELAWANA

Molawana

Ditlhalošo.....	1
Go aroganya ga matamo ao a nago le kotsi mo tša polokego	2
Tšhomišo ya karoganyo ya matamo ao a nago le kotsi mo tša polokego	3
Dinyakwa tša go fiwa laesense bakeng sa go aga, go katološa, go fetola goba go lokiša letamo leo le nago le kotsi ya tša polokego	4
Kgopelo ya laesense bakeng sa letamo la legoro la I	5
Pego ya moakanyetšo bakeng sa letamo la legoro la I	6
Dithalwa tša boentšinare bakeng sa letamo la legoro la I	7
Tšhireletšego ya tšweletšo yeo e lego gona yeo e amago ke letamo la legoro la I	8
Tshedimošo tlaleletšo ye malebana le pego ya moakanyetšo, ditaetšo tša projeke, dithalwa tša boentšinare le tšhireletšego ya tšweletšo yeo e amago ke letamo la legoro la I	9
Kgopelo ya laesense bakeng sa letamo la legoro la II	10
Pego ya moakanyetšo bakeng sa letamo la legoro la II	11
Ditaetšo tša projeke bakeng sa letamo la legoro la II	12
Dithalwa tša boentšinare bakeng sa letamo la legoro la II.....	13
Tšhireletšego ya tšweletšo yeo e lego gona yeo e amago ke letamo la legoro la II.....	14
Tshedimošo tlaleletšo ye malebana le pego ya moakanyetšo, ditaetšo tša projeke, dithalwa tša boentšinare le tšhireletšego ya tšweletšo yeo e amago ke letamo la legoro la II	15
Sehlopha sa batho bao ba dirago mešomo yeo ba ithutetšego yona le ditsebi tše ikemetšego	16
Kgopelo ya laesense bakeng sa letamo la legoro la III	17
Pego ya moakanyetšo bakeng sa letamo la legoro la III	18
Ditaetšo tša projeke bakeng sa letamo la legoro la III	19
Dithalwa tša boentšinare bakeng sa letamo la legoro la III	20
Tšhireletšego ya tšweletšo yeo e lego gona yeo e amago ke letamo la legoro la III	21
Tshedimošo tlaleletšo ye malebana le pego ya moakanyetšo, ditaetšo tša projeke, dithalwa tša boentšinare le tšhireletšego ya tšweletšo yeo e amago ke letamo la legoro la II	22
Dipeelano le dinyakwa tša go fiwa laesense bakeng sa go aga, go katološa, go fetola goba go lokiša letamo leo le nago le kotsi ya tša polokego	23
Laesense bakeng sa go lota meetse mo letamong leo le nago le kotsi mo tša polokego	24
Kgopelo ya laesense ya go lota meetse mo letamong leo le nago le kotsi mo tša polokego	25

THULAGANYO YA MELAWANA (e tšwelapele)	Regulation
Kgopelo ya laesense ya go lota meetse mo letamong la legoro la II ..	26
Tihahlo ya tshepedišo le hlokomelo bakeng sa letamo la legoro la II ..	27
Leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo bakeng sa letamo la legoro la II ..	28
Kgopelo ya laesense ya go lota meetse mo letamong la legoro la III ..	29
Tihahlo ya tshepedišo le hlokomelo mmogo le leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetša bakeng sa letamo la legoro la III ..	30
Dipeelano le dinyakwa tša laesense ya go lota meetse ..	31
Dipeelano le dinyakwa bakeng sa tshepedišo le hlokomelo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego ..	32
Go lotwa ga direkhoto, poloko ya ditokomane, phetolo ya borui le phetolo ya tirišo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego ..	33
Tekanyetšo ya tšhireletšego ya letamo la legoro la I ..	34
Tekanyetšo ya tšhireletšego ya letamo la legoro la II le II ..	35
Dinyakwa tše okeditšwego bakeng sa tekanyetšo ya tšhireletšego ya letamo la legoro la III ..	36
Ngwadišo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego ..	37
Go phuhlamiša letamo le le nago le kotsi mo tša polokego ..	38
Kgopelo ya laesense bakeng sa go phuhlamiša letamo la legoro la I	39
Kgopelo ya laesense bakeng sa go phuhlamiša letamo la legoro la II goba la legoro la III ..	40
Pego ya moakanyetšo bakeng sa go phuhlamiša letamo la legoro la II goba la legoro la III ..	41
Ditaetšo tša projeke bakeng sa go phuhlamiša letamo la legoro la II goba la legoro la III ..	42
Dithalwa tša boentšinare bakeng sa go phuhlamiša letamo la legoro la II goba la legoro la III ..	43
Dipeelano le dinyakwa tša dilaesense bakeng sa go phuhlamiša letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego ..	44
Tumelelo ya motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona le sehlopha sa batho bao ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona	45
Retšisetara ya batho bao ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona ..	46
Tshepetšo ya phumulo, go gogela morago, goba go fega tumelelo ya motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona ..	47
Melato le dikotlo ..	48
Dipeelano ge laesense e sa fiwa ..	49
Boipelaetšo bakeng sa melawana ..	50

Ditlhalošo

1. Karolo 117 ya *National Water Act, 1998 (Act No. 36 of 1998* – e tsebegago bjalo ka “Molao”) e swanetše go lebelelwa bakeng sa ditlhalošo tša “ batho bao ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona bao ba dumeletšwego”, “letamo”, letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego”, mong wa letamo” le “mošomo”. Ka koketšo, mo Melawaneng ye, lentšhu lefe goba lefe goba mmolelwana wo o nago le tlhalošo mo Molaong o tlaaba le tlhalošo yeo mme, ntle le ge tshwaraganyo e hlaloša ka tsela ye nngwe-
  - (1) “**go fetola letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego**” e ra mošomo wa go aga wo bohlokwa wa go fetola diripana goba dikarolo tša letamo leo le kago ye bohlokwa , efela ga e akaretše mošomo wa tlwaelo wa hlokomelo goba mošomo wa tšošološo;
  - (2) “**Mabaka ao a hlolago mellwane bakeng sa letamo**” e akaretša motheoša wa go itekanela wa noka ye golo, motheoša wa go itekanela wa lefelo mo letamo le lego gona, sebopego sa letamo le botelele bja bogare bja maatlakgokedi a lona, mohuta wa dimela le kapešo le ditlabakelo tša mafelo a *dolomitiki* goba a *endorheiki*;
  - (3) “**setifikeiti sa phetagatšo**” e ra setatamete se se ngwadilwego se se ntšhitšego ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego, setifikeiti se netefatša gore go ya ka yena, mošomo wa go aga o phethagaditšwe ka go sepelelana le moakanyetšo wo kgethilwego, dithalwa le ditaetso;
  - (4) “**mabaka a amago polokego ya letamo**” e ra lebaka lefe goba lefe goba tiragalo bakeng sa letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego, goba seripana sa lona, go akaretšwa –
    - (a) tshenyego ye golo ya lebotlo la letamo goba tšhologo ya meetse ye hlangwego ke tiragalo ya hlago bjalo ka dipula tše di golo le di tšhikinyego tša lefase;
    - (b) palelo goba tšhikinyego ye e sa tlwaelegago goba go ya go ile ga karolo efe goba ya letamo goba motheo;
    - (c) go dutla goba go dutla ga nnyane go go diregago go sa tlwaelega goba go go oketšegago kudu go feta tekano mo nakong goba go tlošago ditlabakelo;
    - (d) diphošo mo lebotong la letamo goba mo diripaneng tša lona, tšeo di ka hlolago go se šome ga botse ga letamo ka go sepela ga nako;
    - (e) go senyega ga letamo goba go palega ga lebotlo, go akaretšwa ge dipalega di thoma go hlaga goba go nabiša dipalego tšeo di lego gona;

- (f) go hlaga ga mekoti ye megolo mo lebotong la letamo goba la lefelo la go lota meetse;
- (g) kgogolego ya ditlakala tše ntšhi mo kgauswi le lefelo la go lota meetse;
- (h) dipalo tša didiriswa tšeo di sa tlwaelegago;
- (i) tshenyo ye kgolo go tšhireletšo ya motheoša;
- (j) go se šome ga botse ga tsela ya meetse le dikgoro tša go laola kelelo ya meetse;
- (k) go se šome ga botse ga ditlabakelo tše dirišwago bakeng sa go iša bogodimo bja meetse fase bakeng sa tšhoganyetšo; mme
- (l) tiragalo ya go senya ka boomo goba bosenyi, bjo bo beago polokego ya letamo kotsing goba bjo bo ka hlokago kotsi ya go lahlegelwa ke bophelo, tahlegelo mo ikonoming, goba tlamorago ye kgolo go boleng bja mothopo, goba ge e na le tšhošetšo goba kotsi efe goba efe, goba ge eba e ka hlola seemo se sengwe le se sengwe goba tiragalo;
- (5) **go fedišwa ga matamo ao a nago le kotsi mo tša polokego**”e ra go tšeya magato bakeng sa go netafatša gore sebopego seo se setšego se ka se be le kotsi goba kgonagalo ya kotsi go maphelo a batho goba thoto, se ka se be le tlamorago ye kgolo go boleng bja mothopo, goba tlamorago ye kgolo mo tikologong, ka ntle le tiro ya tshepedišo, hlokomelo, tekolo goba tekanyetšo ya polokego
- (6) **“tšweletšo**” e akaretša mme e seng fela dintlo, dikereke, mafelo a kobamelo, dikolo, difaporiki, meago, mebila, maporogo, botselelo bja dinoka, diporo, matamo, mereko, megala ya mohlagase, dithapo tša megala, megala ye mengwe ya kgokagano, dikgonagatši, dinaga tša temo, naga ya mehlare ya dienywa, goba tirišo ya naga efe goba efe;
- (7) **“tšhoganyetšo**” kgonagalo, ye e letetšwego, ya ponelopele, tetelo goba tokollo ya meetse ya ka pelapela gotšwa letamong leo le nago le kotši mo tša polokego ka lebaka la kotsi ya tlhago, kotsi, seemo se amago polokego ya letamo, go ba tshenyego ya letamo goba seripana sa lona;
- (8) **“leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo**” e ra ditikomane tša semmušo tšeo di tsopolago maemo a tšhoganyetšo mo letamong mme tšeo di laetšago tukišetšo yeo e setše e tlile go latelwa bakeng sa go fokotša tahlegelo ya maphelo, tshenyegelo ya thoto le ditlamorago tše kgolo go boleng bja mothopo: mme
- (a) tlhaloša magato ao mong wa letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego, goba motho yoo a lego mo taolong ya letamo a swanetšego go a latela bakeng sa go lebelelana le mathata a polokego mo lethamong;

- (b) e na le tshepedišo tše maleba le tshedimošo ya go thuša mong wa letamo go iša melaetša ya temošo go balaodi ba taolo ya dikotsi bao ba nago le maikarabelo, dikemedi tša bolaodi ba selegae, dikemedi goba ditikologo dife goba dife tše di tšhošago ke seemo sa letamo mme bao go rulagantšwego le bona bakeng sa taba ya ditemošo; mme
- (c) e na le dithalwa tša boentšhinere tša letamo le memepe ya go laetša batho ba mokgahlo wa taolo ya dikotsi mafelo a bohlokwa a tiragatšo bakeng sa tšhoganyetšo.
- (9) **“bogodimo ba go tlala”** e ra bogodimo bja letamo ge le setše le tletše (100%) ka fase ga dipeelano tša tshepedišo tše tlwaelegilego. Ge letamo le laolwa ka dikgoro tše šutago ka botlalo goba e seng ka botlalo, ka dipompi goba ditsela tše dingwe, ke bogodimo bomeksimamo ba letamo boo e lego gore meetse a ka felela gona ka fase a mabaka a tlwaelegilego a tshepedišo, go sa akaretšwe ditaelo dife goba dife bakeng sa meetse a oketšegilego a dipula tše di golo.
- (10) **“kgonagalo ya kotsi”** e ra tšhupetšo ya boleng ya kgonagalo ya go lahlegelwa ke bophelo, kgonagalo ya tahlegelo mo ikonoming, goba kgonagalo ya tlamorago ye golo bakeng sa boleng bja mothopo yeo letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego e ka bago le yona ka lebaka leo;
- (11) **“botelele bja letamo”** e ra botelele bjo bo tsepamego magareng ga botlase bja noka le mo godimo moo meetse a tšologago goba mo godimo ka kakaretšo;
- (12) **“mong”** e ra “mong wa letamo” goba “ mong wa letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego” mme e akaretša motho yo a laolago letamo leo;
- (13) **“motho yo a laolago letamo”** e akaretša motho yo a thwetšwego ke mong gore a laole letamo;
- (14) **“kgonagalo ya tlamorago ye golo bakeng sa boleng bja mothopo”** e ra tlamorago ye golo ya go se šome ga botse ga letamo go ka bago le yona mo boleng bja meetse mme, e amana le tsela ya go aroganya mothopo wa meetse, goba tsela ye swanago le yona yeo e diriswago ke Molaodi-Kakaretšo ka nako ya go aroganyanya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego, bakeng sa Melawana ye;
- (15) **“sehlopha sa batho bao ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona”** e ra motho yo tee goba ba ba bedi bao ba nago le bokwari mo dintlheng tšeo bokwari bo hlokegago mo go tšona, le dintlheng tšeo go hlokegago bokwari mo go tšona di dumelelwe ke motho yo a šomago mošomo wo ba ithutetšego ona go akaretšwa le Molaodi-Kakaretšo, mme morago ga go romelwa ga dintlha tša maina, maswanedi le boitemogelo ba mošomo bjo bo dumeletšwego ke Molaodi-Kakaretšo;
- (16) **“bomeksimamo ba dipula tše di golo”** tekanyetšo ya boitemogelo ya ntlhora wa dipula yeo o letetšwego ko lefelong la letamo go ya ka *Francou-Rodier approach*. Bomeksimamo ba dipula tše di golo mo seleteng bo swanetše go

balwa go tšwa pegong ya sethekgeniki TR 137 goba ye e fetotšwego, ye gwetšagalago ko kgorong;

- (17) **“go lokiša letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego”** e ra mošomo wo mo golo wa kago bakeng sa go lokiša diripana tšeo di senyegilego goba dikarolo tša letamo go sa akaretše hlokomelo ye tlwaelegilego, efela e akaretša go aga gape ga matamo ao a phuhlamego;
- (18) **“letamo”** e ra meetse ao a lotilwego ka mo letamong goba letamong leo le nago le kotsi mo tša polokego;
- (19) **“kotsi”** e ra tekanyetšo ya kgonagalo le bogolo bja tlamorago bekeng sa bophelo, maphelo, thoto goba tikologo. Ka kakaretšo, kotsi e lekanyetšwa ka ditlamorago tša ditiragalo tšohle, kgonagalo ya tiragalo le tlamoraho ya yona. Mo tiragalong ye kgethegilego, palogare ya kotsi e lekanyetšwa ka ditetelo tša ditlamorago tiragalo ye kgolo ye e diregago tša dipalo (seo ke tlamorago ya kgonagalo tiragalo le tlamorago, di kopantšwe ditiragalong ka moka);
- (20) **“tekanyetšo ya polokego ya dipula tše digolo”** e ra pula ye golo yeo e bonwago e swanetše bakeng sa dibopego tše itšego, yeo e lego gore morago ga gore meetse a tšene ka letamong a ka phuhlamiša letamo a tliša le tshenyo, mme e le bohlokwa, ga se ya swanela go ba yeo e ka hlolago tshenyo goba phuhlamo ya letamo;
- (21) **“mothamo wa go lota”** e ra meetse ka moka (go sa akaretšwe meetse a ka tlase ga mabu) ao a ka lotwago ka tlase tlase ga letamo goba moo a tšwelago kantle mo letamong, goba ka fase ga bogodimo bjo a sepetšwago ka bona (bjoo bo hlongwego ka *penstock inlet level* ya letamo, goba bogodimo bja go tšhela gape ka ge go beilwe mo tshepedišo le mo tlhahlong ya hlokomelo goba melao ya tiragatšo) bakeng sa mašaledi go akaretšwa matamo a mangwe;
- (22) **“palomoka ya bokgole”** e ra bokgole bjo bo tsepamego magareng ga bogodimo bjo bo tlwaelegilego bjo bo tletšego bja letamo le karolo ye ko godimo ga letamo ye e sa tšhologego, go sa akaretšwe ka tlase ga mabu, efela go akaretšwa maboto a tlase a meakanyetšo goba mellwane ya maboto.

Go aroganywa ga matamo ao a nago le kotsi mo tša polokego

2. (1) Letamo le lengwe le le lengwe leo le nago le kotsi mo tša polokego le swanetše go aroganywa go ya ka molawana wa 2 go ya ka bogolo bja lona le kgonagalo ya kotsi go laola bogodimo bja taolo mo polokegong ya sebopego seo se diragatšwago go ya ka Melawana.
- (2) Bogolo bja karoganyo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego bo ya bomeksimamo bja botelele bja leboto go ya ka lenaneo la 1 la koketšo
- (3) Kgonagalo ya kotsi karoganyong ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego le swanetše go akaretšwa bjalo ka ge go tšweleditšwe lenaneong la 2 la koketšo ebile go ya ka tše di latelago:

- (a) Ge kgonagalo ya tlamorago ye golo ya boleng bja mothopo e lekolwa ka lebaka la go se šome gabotse ga letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego, boleng bja meetse ao a lotilwego ka mo gare ga letamo le tekanyetšo ya mašaledi mmogo le meetse ao a ka ntšhiwago ka gare ga letamo a swanetše go akanywe ka ona;
- (b) Ge meetse ao a lotilwego ka gare ga letamo a kopane le meetse a ditšhila goba dilo tše kotsi, kgonagalo ya tlamorago ye golo mo boleng bja mothopo e swanetše go tšewa bjalo ka ye bohlokwa goba ye golo, ka tatellano; mme
- (c) Tekanyetšo ya kgonagalo ya kotsi bakeng sa letamo le itšego bjalo ka ge e tšweleditšwe mo lenaneong la 2 la koketšo e swanetše go ba le bogodimong bjo bo golo bjalo ka ge e laolwa ka go akanyišiša kgonagalo ya tahlegelo ya bophelo, kgonagalo ya tahlegelo mo ikonoming mmogo le kgonagalo ya tlamorago ye golo mo boleng bja mothopo mo boeelong bja letamo.
- (4) Molaodi-Kakaretšo goba mohlankedi wa mo Kgorong yo a thwetšwego o swanetše go hlagiša bogolo le kgonagalo ya kotsi bakeng sa karoganyo ya letamo le lengwe le le lengwe leo le nago le kotsi mo tša polokego mme a tsebiše mong wa letamo ka ga legoro la karoganyo go ya ka Lenaneo la 3 la koketšo.
- (5) Molaodi-Kakaretšo goba mohlankedi yo a thwetšwego mo Kgorong, ka nako le nako goba age a hwetšwa tshedimošo e mpsha, a ka fetola karoganyo efe goba efe ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego, gape o swanetše go tsebiša mong wa letamo leo le amegago ka dipheetošo tše, ka tsela ya lengwalo.
- (6) Mong wa letammo leo le nago le kotsi mo tša polokego o swanetše go romela tshedimošo yeo e hlokagago bakeng sa karoganyo ya letamo, ge a kgopelwa ke Molaodi-Kakaretšo.
- (7) Ge mong a ikemišeditše go aga letamo le lefsa leo le nago le kotsi mo tša polokego goba go katološa, go fetola goba go lokiša letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego, o swanetše gore, ka morago ga gore a fetše ka dithuto tše malebana le projeke ye e šišintšwego, a romele Molaodi-Kakaretšo tshedimošo ye e latelago bakeng sa karoganyo:
- (a) Leina ka botlalo, dintlha tša go ikgokaganya le aterese ya mong wa letamo le ya motho yoo a lego taolong;
- (b) Boselegae bja letamo go akaretšwa tlhalošo bjalo ka ge e tšweleditšwe mo tokomaneng ya go laetša borui ya thoto yeo go bolelwago ka yona, selete sa maseterata, toropo ye kgauswi, leina la moo noka goba moela o lego gona (ge le gona), lefelo go ya ka mogaranafase le lesetafase (le le nepagetšego) mmogo le lefelo la taolo ya meetse;

- (c) Mohola wa lenaneo, tirišo ya meetse le badiriši ba meetse ;
- (d) Mohuta wa letamo;
- (e) Bakeng sa katološo, phetolo goba tokišo ya letamo, tlhalašo ya seemo le bogolo bja katološo yeo, phetošo le tokišo;
- (f) tšhišinyo ya botelele bja lebotla la letamo;
- (g) botelele bja seripana sa ko godimo ka moka sbja lebotla;
- (h) mothamo wa go lota wa letamo;
- (i) lefelo la ko tlase la letamo ge meetse a tletše;
- (j) bomeksimamo bja botebo bja meetse ge a tletše; le
- (k) ditlabakelo mo polaneng ya sekala se tshwanetšego le boselegae ba tšweletšo mo thoko ga letamo mo lefelong leo le tšhošetšago ke phuhlamo ya letamo.

Tšhomišo ya karoganyo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego

3. Dinyakwa di tla dirwa malebana le letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego bakeng sa moakanyetšo, kago, go diragatša, hlokomelo, tekolo, dihlahlobo tša polokego ya letamo, ditekanyetšo tša polokego ya letamo, le phuhlamišo ya letamo e swanetše go laolwa go ya ka legoro la karoganyo bjalo ka ge e hlagišitšwe mo Melawaneng ya 2.

Dinyakwa tša go fiwa laesense bakeng sa go aga, go katološa, go fetola goba go lokiša letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego

4. (1) Ga go motho yo a ka bago le maikayello a go aga letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego, goba go katološa, go fetola goba go lokiša letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego, a ka thomago mošomo wa go aga, go akateretšwa-
  - (a) go rulaganyo tša metheo;
  - (b) go lotwa ga ditlabakelo tša go aga, go akaretšwa mohlaba, lefase le leswika;
  - (c) tšweletšo ya mafelo a meepo le dikadimo;
  - (d) phetolo ya moela goba noka yeo e amanego le mešomo efe goba efe ye malebana le ye; gape
  - (e) bakeng sa katološo, phetolo goba tokišo ya letamo, magato a go fetola sebopego goba dikgonagatši, pele ga ge a ka hwetša

laesense ya go aga, go katološa, go fetola goba go lokiša yeo e fiwago ke Molaodi-Kakaretšo, ge fela e le gore tšhoganyetšo ya go dira ditokišo bakeng sa go thibela go phuhlama ga letamo goba diripana tša lona dika agiwa ka ntle le laesense ge fela Molaodi-Kakaretšo a ka tsebišwa mo matšatšing a ma šupa.

- (2) Molaodi-Kakaretšo a ka ganetša laesense ge eba kgopelo e na le tshedimošo ye e sa nepagalago, ge e sa felela, ge e sa sepelelane le dilekanyo tša boentšhenere tšeo di dumeletšwego goba ge meetše e se a molaong.

Kopelo ya laesense bakeng sa letamo la legoro la 1

5. Morui yo a nago le maikemišetšo a go aga letamo la legoro la I, goba go le katološa, goba go le fetola goba go lokiša letamo gore letamo leo le be ka fase ga legoro la I, o swanetše go dira kgopelo ya laesense ya go aga, go katološa, go fetola goba go lokiša ka go romela go Molaodi-Kakaretšo, tšhišinyo ya moakanyetšo yeo e sepelelanago le ditiro tšeo di dumeletšwego tša boetšhinere le dilekanyo tšeo di nago le ditokomane tše di latelago:

- (a) foromo ya go dira kgopelo yeo e hwetšwago ko Kgorong mme e saenwe ke mokgopedi;
- (b) pego ya maokanyetšo go ya ka molawana 6;
- (c) dithalwa tša boentšhinere go ya ka molawana 7; le
- (c) tekanyetšo ya polokego ya tšweletšo (go akaretšwa ditsela tša dinoka) tšeo di ka angwago ke letamo go ya ka molawana 8, mme yeo e swanetšego go akaretšwa mo pegong ya moakanyetšo.

Pego ya moakanyetšo bakeng sa letamo la legoro I

6. Pego ya moakanyetšo ye hlalošitšwego mo molawana 5 bakeng sa letamo la legoro la I e swanetše go ba le tshedimošo ye e latelago mo projekeng ye e šišintšwego:

- (a) Dintlhakakaretšo tša projeke:
- (i) Leina le aterese ya mong wa letamo le motho wo a lego taolong;
- (ii) boselegae bja letamo go akaretšwa tlhalošo bjalo ka ge e tšeweleditšwe mo tokomaneng ya go laetša borui ya thoto yeo go bolelwago ka yona, selete sa maseterata, toropo ye kgauswi, bokgole toropong ye kgwauswi, leina la noka goba moela mo o lego gona (ge o le gona), lefelo ka moraganafase le lesatafase (le gauswi le leo le nepagetšego) le lefelo la tša taolo ya meetse.
- (iii) mogola wa lenaneo, tirišo ya meetse le badiriši ba meetse; gape

- (iv) bakeng sa katološo, phetošo, goba tokišo ya letamo, tlhalošo ya mokgwa le bogolo bja katološo, phetošo goba tokišo yeo go ikemišeditšwego gore e dirwe;
- (b) ditlabakelo tša haedrolotši tša projeke:
- (i) Lefelo la meetse;
  - (ii) mabaka a go hlola mellwane bakeng sa letamo;
  - (iii) dipula tša ngwaga;
  - (iv) mothamo wa go lota wa letamo;
  - (v) lefelo la ko tlase la letamo ge meetse a tletše;
  - (vi) phagamo kgahlanong le mothamo le phagamo kgahlanong ledikgopamo tša lefelo la ko tlase bakeng sa letamo;
  - (vii) moakanyetšo wa dipula tše di golo le go kgonagalo ya go fetiša ga ngwaga;
  - (viii) bomeksimamo ba dipula tse digolo tša selete, ge bo le gona, go ya ka lefelo la go lota meetse; le
  - (ix) tekanyetšo ya polokego bakeng sa dipula tše digolo le go kgonagalo ya go phetišo ya ngwaga ;
- (c) Ditlabakelo tša letamo leo le šišintšwego le go tia ga sebopego:
- (i) Mohuta wa lebotu, ka taetšo ya palo ya ditlabakelo tša go aga (mohlala, bontšhi bja sedirišwa sa go aga, matlapa a go aga, mohuta wa lebotu, ka taetšo ya palo ya didirišwa tša go aga (mohlala, bontšhi bja didirišwa tša go aga, matlapana a go aga, ditena le kago ya matlapa);
  - (ii) bomeksimamo ba botelele bja lebotu la letamo;
  - (iii) bophara ba fase le ba godimo mo bomeksimamong bja karolo ya go tshela;
  - (iv) motheoša wa mahlakore a go ya godimo le go ya fase le seemo sa mekgwa ya tšhireletšo sa motheoša;
  - (v) palomoka ya botelele bja bogodimo bja lebotu;
  - (vi) tlhalošo ya ditlabakelo tša kago bakeng sa dizoune tše fapafapanego tša lebotu, le taetšo ya tlhamego, seemo le tlhago;

- (vii) tlhalošo ya seemo kakaretšo le tlhalošo ya ditlabakelo tšeo di dirago motheo wa letamo;
  - (viii) tlhalošo ya magato a taolo ya bokonya;
  - (ix) tlhalošo ya magato a tekolo ya bokonya; le
  - (x) setatamente sa phopholetšo ya morwalo, mokgwa wa dipalo, diripana tša ditlabakelo tšeo diphopholetšwego le mekgwa ya meakanyetšo yeo e diriswago bakeng sa dipalo;
- (d) ditlabakelo tša dibopego tša haedrauliki:
- (i) tlhalošo ya mokgwa wa tsela ya go tšholola meetse;
  - (ii) pharologanyo ya botelele magareng ga bogodimong bja tsela ya go tšholola meetse le karolo ya fase ya bogodimo bja tsela ya go tšholola meetse, go sa akaretšwe lefelo la go lota;
  - (iii) palomoka ya bokgole bja letamo;
  - (iv) botelele bja bogodimo bja tsela ya go tšholola meetse;
  - (v) diphagamiši tša karolwana ya noka mo thoko ga sebopego (phagamo ye tlase tlase ya mo thoko le letamo mo ntle mo lebotong la letamo) bogodimo bja tsela ya meetse le bogodimo bja meetse ao a sa tšhollogego;
  - (vi) mothamo wa meksimamo wa go ntšha wa tsela ya meetse pele a tlala go fihla bogodimong bja letamo;
  - (vii) tlhalošo ya dilo tšeo di dirišago enetši le bogolo bja tšona;
  - (viii) tlhalošo ya mešomo ya ohetolo ya dinoka, ge e le gona;
  - (ix) tlhalošo ya tša go ntšhetša meetse ka ntle ga letamo; le
  - (x) palo ya matšatši ao a hlokegago bakeng sa go thala bogodimo bja meetse mo letamong go botebo bo fapafapanego magareng ga ye e tletšego le dipersente tše lesome tša botebo bja meetse ka botlalo ao a sa tšhologelego ka mo letamong;
- (e) magato a go netefatša polokego ya setšhaba bjalo ka ge go hlalošitšwe mo molawaneng wa 11 (e).
- (f) ditlabakelo tše malebana le kago:
- (i) ditlabakelo tša taolo ya boleng yeo e tlilego go dirišwa;

- (ii) letšatšikgwedi la go thoma go aga;
  - (iii) nako ye e letetšwego ya kago;
  - (iv) leina la mong kontraka, ge le tsebiwa; le
  - (v) leina le ditlabakelo tša motho yo a nago le maikarabelo a go laola mo nakong ya kago, ge a tsebiwa; le
- (g) leina le maswanedi a motho yo a nago le maikarabelo a moakanyetšo wa projeke.

Dithalowa tša boetšinare bakeng sa letamo la legoro la I

7. Dithalwa tša boetšinare bakeng sa projeke yeo go boletšwego ka yona mo melawana 5 ya letamo la legoro la 1 di swanetše go tšweletša –
- (a) kakaretšo ya boselegae bja letamo, ka taetšo ya ditsela tša phihlelelo go tšwa toropong ye kgwauswi;
  - (b) leano la lefelo la go lota meetse go fihla dimithareng tša ko godimo;
  - (c) kalo kakaretšo ya mešomo ye šišintswego;
  - (d) ditlabakelo tša dikarolo tše fapafapanego goba dizoune tša lebotu, go akaretšwa tša go ntšhetša meetse kantle, tsela ya meetse, go epa metheo le hlokomelo, lebotu le kgamologego bakeng sa motheo, le dimelo tše kgethegilego goba tše di sa tlwaelegago;
  - (e) bakeng sa katološo, phetošo goba tokišo letamo, ditlabakelo tša lomaganyo magareng ga mošomo wo o thomago le mošomo wa kgale;
  - (f) seemo le boselegae bja tšweletšo efe goba efe mo lefelo leo le lego mo thoko le meetše a mantšhi le letamo;
  - (g) mafelo ao a lego mo thoko le matamo ao setšhaba se sa a fihlelelego;
  - (h) ditlabakelo mo lenaneong tše di nago le sekala se tshwanetšego sa seemo le boselegae bja tšweletšo ya tsela ya letamo mo lefelong leo le ka bago le kotsi ka nako ya dipula tše digolo goba ka phuhlamo ya letamo; le
  - (i) ditlabakelo tša leano la sekala seo se swanetšego bakeng sa boselegae bja diprojeke tše dingwe tša letamo mo lefelong la letamo la go ya godimo la mešomo yeo e šintšwego yeo e ka bago le huetšo ya polokego bakeng sa tšhoganyetšo yeo e ka hlagago matamong ao.

Tšhireletšego ya tšweletšo yeo e amago ke letamo la legoro la I

8. (1) Tekanyetšo ya projeke yeo e hlalošitšwego mo molawaneng 5 bakeng sa letamo la legoro la I e swanetše go diragatšwa ge eba–

- (a) tšweletšo yeo e lego gona e ka tlala kudu goba ya amega gampe ke letamo leo le hlangwego bakeng sa kago, katološo, tokišo goba phetošo ya letamo leo la nago le kotsi mo tša polokego;
- (b) tšweoletšo yeo e lego gona e ka amega ka diphetolo mo bogodimong ba meetse a hlago ao a hlotšwego ke kago, katološo, tokišo goba phetošo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego; goba
- (c) dimelo tša haedrauliki le tša tša dipalo tša tulo le meetse di ka fetolwa ka kago, katološo, phetošo goba tokišo ya letamo leo le nago le kotši mo tša polokego, ka dipelo tše di bolelago gore go ka ba le koketšo ya kotsi bathong, tshenyegelo ya dithoto, goba tshenyego ya boleng bja methopo.
- (2) Tekanyetšo yeo e hlalošitšwego mo molawaneng wo monnyane e swanetše go akaretša-
- (a) tšweletšo ye ya tsela ya go ya godimo le ditsela tša dinoka tše di ka amago ke letamo;
- (b) tlhalošo ka botlalo ya tšweletšo yeo e lego gona goba ditsela, boselegae, tirišo ya bjale (yeo e akaretšago ditiro), le boipoeletšo ba basepedi, dinamelwa, goba mohuta wa sephethephethe ;
- (c) tekanyetšo ya dikotsi tše di aparetšego tšweletšo le ditsela mo nakong ya tirišo ye tlwaelegilego, kelelo ye tlwaelegilego bakeng sa dinoka dinoka, le dipula tše digolo, le kgonagalo ya tahlegelo ya bophelo mo diemong tše di fapafapanego;
- (d) mo go kgonagalago gona, ditšhišinyo tša beya bakeng, tšhutišo, goba phumula megokgo ya tšweletšo yeo e lego gona; le
- (e) mo go kgonagalago, ditšhišinyo tša go dira tsela ya polokego ye nngwe goba phihlelelo ye nngwe yeo e sa ye e kwagalago yeo e širogago batho, thoto, diphoofolo, goba mohuta wo mongwe wa sephethephethe, mo kosting pele ga kago, katološo, phetošo goba tokišo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša plokego;
- (3) Tekanyetšo ya polokego ya tšweletšo yeo e lego gona bjalo ka ge e tšweleditšwe mo molawaneng wo monnyane wa 8 (2) e swanetšwe go akaretšwa mo pegong ya moakanyetšo yeo e hlalošitšwego mo molawaneng wo mo nnyane wa 5(b).

Tshedimošo tlatleletšo ye malebana le pego ya moakanyetšo, ditaetšo tša projeke, dithalwa tša boentšinere le polokego ya tšweletšo yeo e lego gona yeo e amago ke letamo la legoro la I

9. Tshedimošo ye nngwe le ye nngwe ntle le tshedimošo yeo e hlalošitšwego mo melawana 6, 7 le 8 ya projeke yeo e hlalošitšwego mo melawaneng 5 e swanetše go romelwa ke mong ge e kgopelwa ke Molaodi-Kakaretšo.

Kgopelo ya laesense bakeng sa letamo la legoro la II

10. Motho ofe goba ofe yo a ikemišeditšego go aga letamo la legoro la II goba go katološa, fetola goba go lokiša letamo leo le go gona bakeng sa gore letamo leo le phethagaditšwego le aroganywe ka fase ga matamo a magoro a II, o swanetše go:

- (a) diriša motho yo a dumeletšwego yo a šomago mošomo wo a ithutetšwego ona, gore a dire moakanyetšo wa projeke yeo e šišitšwego le go thala dipolane le dilo tše itšego tša yona; le
- (b) dira kgopelo ya laesense ya go aga, go katološa, go fetoša, goba go lokiša ka go romela go Molaodi-Kakaretšo, tšhišinyo ya moakanyetšo yeo e sepelelanago le ditsela tša go šoma tše dumeletšwego tša boentšhinere le dilekanyetšo tšeo dinago le ditokomane tše dilatelago:
  - (i) Foromo ya semolao yeo e hwetšagalago ko Kgorong mme e saenwe ke modirakgopelo;
  - (ii) pego ya meakanyetšo go ya ka molawana 11;
  - (iii) ditaetšo tša projeke go ya ka molawana 12;
  - (iv) dithalwa tša boetšhinere go ya ka molawana 13; le
  - (v) tekanyetšo ya polokego ya tšweletšo yeo e lego gona yeo e ka amago ke letamo go ya ka molawana 8, mme yeo e swanetšego go akaretšwa mo pegong ya moakanyetšo.

Pego ya moakanyetšo bakeng sa letamo la legoro la II

11. pego ya moakanyetšo yeo e hlalošitšwego mo melawaneng 10 bakeng sa letamo la legoro la II e swanetše go dirwa ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego mme e swanetše go akaretša tshedimošo ye e latelago:

- (a) Ditlabakelo kakaretšo tša projeke:
  - (i) Leina le aterese ya mong wa letamo le tša motho yo a lego taolong ya letamo;
  - (ii) boselegae bja letamo, go akaretšwa le tihalošo bjalo ka ge e tšweleditšwe mo tokomaneng ya go laetša borui ya thoto yeo go bolelwago ka yona, selete sa maseterata, toropo ye kgauswi, leina la noka goba tulo ya meetse (ge e le gona), tulo go ya ka mogaranafase

le lesatafase (ye kgauswi le ye e nepagetšego) le lefelo la taolo ya meetse;

- (iii) mohola wa lenaneo, tirišo ya meetse le badiriši ba meetse;
- (iv) mohuta wa lebotu, ka taetšo ya palo ya ditlabakelo tša kago (mohlala, bontšhi bja sedirišwa sa go aga, matlapa a go aga, ditena le kago ya matlapa); le
- (v) bakeng sa katološo, phetošo goba tokišo ya letamo leo le lego gona, tlhalošo ya seemo le bogolo bja phetošo yeo, katološo le tokišo

(b) ditlabakelo tše haedrolotšikale tša projaeke:

- (i) tulo ya meetse;
- (ii) mabaka a hlolago mellwane bakeng sa letamo;
- (iii) dipula tša ngwaga;
- (iv) mothamo wa go lota wa letamo;
- (v) lefelo la ko tlase la letamo ge meetse a tletše
- (vi) phagamo kgahlanong le mothamo le phagamo kgahlanong le dikgopamo tša lefelo la ko tlase bakeng sa letamo;
- (vii) ditsela tša haedrolotši tše di šomišwago bakeng sa go laetša tekanyetšo ya dipula tše digolo;
- (viii) moakanyetšo wa dipula tše di golo le go kgonagalo ya go fetiša ga ngwaga;
- (ix) bomeksimamo bja dipula tše digolo tša selete, ge bo le gona, go ya ka lefelo la go lota meetse; le
- (x) tekanyetšo ya polokego bakeng sa dipula tše digolo le go kgonagalo ya phetišo ya ngwaga;
- (xi) ditlabakelo tša moakanyešo le dihaedrokerafo tša tekanyetšo ya dipula tše digolo, di laetša dilekanyetšo, mothopo wa tshedimošo le ditsela tše di šomišitšwego bakeng sa boitlamo;
- (xii) haedrokerafo ya meetse a tšenago le a tšwago a moakanyetšo wa dipula tše digolo le tekanyetšo ya seemo sa dipula tše digolo ge go letetšwe phokotšego ye golo ya meetse ao a tlilego go tšena ka letamong, ka lebaka la hlopho ya meetše ao a fokotšegago

(c) ditlabakelo tša dibopego tša haedrouliki le diripana:

- (i) mohuta wa tsela ya go ntšha meetse le bogolo;
  - (ii) palo ya bokgole bjo bo tsepamego magareng ga bogodimo bja meetse le bogodimo bja letamo;
  - (iii) diphagamiši tša karolwana ya noka mo thoko ga sebopego (phagamo ye tlase tlase ya mo thoko le letamo mo ntle mo lebotong la letamo) bogodimo bja tsela ya meetse le bogodimo bja meetse ao a sa tšhollogego;
  - (iv) mothamo wa kelelo ya meetse wa bomeksimamo pele meetse ka tlatša letamo;
  - (v) tlhalošo ya dikgoro tša tsela ya meetse le didirišwa tša gona;
  - (vi) melao eo e šomišwago bakeng sa dikgoro ditsela tša meetse;
  - (vii) dilo tšeo di koafatšago maatla le bogolo bja tšona;
  - (viii) tlhalošo ya tsela ya go laola meetse, e laetša dilekanyetši le mekgwa ya go laola bogolo bja ditsela tša meetse, dikoafatši tša maatla le dilo tša go fetola dinoka, ge di le gona;
  - (ix) bogodimo bja meetse mo ponelong pele ya dipula tše digolo;
  - (x) tlhalošo ya tsela ya sethuši sa tsela meetse le ditshwanelo tša gona, ge di le gona;
  - (xi) tlhalošo ya dilo tša go ntšhetša meetse ka ntle; le
  - (xii) palo ya matšatši ao a hlokegago go iša bogodimo bja meetse fase ka letamong botebong bjo fapafapanego magareng ga meetse a tletšego le dipersente tše lesome tša botebo bja meetse a tletšego ao a se elelego ka gare ga letamo.
- (d) moakanyetšo wa sebopego le go tia ga letamo, dibopego tše dingwe le metheo:
- (i) botelele bja lebotlo la letamo;
  - (ii) botebo bja botlase le botebo bja bogodimo mo bomeksimamong bja tsela;
  - (iii) motheoša wa go ya godimo le fase;
  - (iv) Palomoka ya botelele bja bogodimo bja lebotlo;
  - (v) tlhalošo kakaretšo ya boetšinare bja ditlabakelo tša go aga, go akaretšwa ditlabakelo tše di dirišitšwego mo moakanyetšong wa dizoune tše fapafapanego tša lebotlo, le taelo ya mothopo wa tšona

(ke dikgala tše di dirišwago), ge go tlangwa, seemo le setlogo sa thutafase;

- (vi) diphopholetšo tša moakanyetšo, ditlabakelo tša moakanyetšo, kopanyo ya morwalo, mokgwa wa go bala, phopholetšo ya dikarolwana tša ditlabakelo le mekgwa ya moakanyetšo;
  - (vii) memepe ya thutafase le dipego tše di tlhalošago thutafase ya lefelo la letamo le karoganyo ditlabakelo tša motheo go laetša dimelo tša tšona tša boetšinare ba thutafase, go akaretšwa ditlabakelo tše di dirišitšwego bakeng sa moakanyetšo, tlhamego ya thutafase, mohuta, tlhago le phatlalatšo; le
  - (viii) letamo leo le fetlakilwego go ba le kotsi mo tša polokego goba hlahlobo ya kotsi mo letamong leo, dibopego tše okeditšwego letamong leo le metheo yeo e laetšago kgonagalo ya phuhlamo, ge e kgopelwa ke Molaodi-Kakaretšo.
- (e) ditemošo le magato a go netefatša polokego ya setšhaba:
- (i) tlhalošo ya dikgala tše ganeditšwego (mohlala, leboto la letamo goba dikarolwana tše itšego tša lona, kgoro bakeng sa tsela ya meetse, tsela ya meetse, tsela ya go bowa ya meetse, dikoafatši tša maatla, bodiba, ditlabakelo tša go ntšetša meetse ka ntle le dibopego tše dingwe le tše dingwe mo letamong goba mo thoko le letamo, zoune e itšego ya go ya godimo ya letamo magareng ga ka go le letona le la ngele mo nokeng, zoune e itšego ya motheoša wa tsela ya noka magareng ga ka go le letona le la ngele mo nokeng)
  - (ii) taelo ya thuthubo ye kotsi ye phaphamalago mo tseleng ye lebilego godimo ya noka, mo go kgonegago gona;
  - (iii) taelo ya phihlelelo ye bolokesebilego mo mafelong a kgethilwego a leboto la letamo goba dibopego tša go thuša;
  - (iv) ge go kgonagala, taelo ya maboto ao a lego mo ntlheng ya leboto, diswarwa, diswarwa bohlapetši, magora goba mellwane ya dinamelwa;
  - (v) taelo ya dithšupetšo tše tshwanetšego tša temošo ko lebotong la letamo le dibopego tša go thuša; le
  - (vi) taelo ya dithšupetšo tše tshwanetšego tša temošo tše malebena le tirišo ya letamo bakeng sa ditiro tša ditiro, ko letamong goba mo thoko le letamo, ge di kgopelwa ke Molaodi-Kakaretšo.
- (f) tekanyetšo ya nako ya go dirišwa ga letamo;le
- (g) leano la go tloša, ge Molaodi-Kakaretšo a kgopetše.

Ditaetšo tša projeke bakeng sa letamo la legoro la II

12. ditaetšo tša letamo bakeng sa letamo la legoro la II di swanetše go dirwa bakeng sa kago ya letamo le dibopego tše amegago, moo go hlalošwago tše dilatego:
- (a) dinyakwa tše e lego gore di a dirišwa tša kago le motheo di swanetše go ba le tšona;
  - (b) ditsela tše di swanetšego go latelwa bakeng sa kago ya letamo;
  - (c) dilo tše di dumeletšwego bakeng sa go feletša dikarolo tša sebopego; le
  - (d) ditlabakelo tša taolo ya boleng tše di tlilego go dirišwa.

Dithalwa tša boentšinare bakeng sa letamo la legoro la II

13. Dithalwa tša boentšinare bakeng sa projeke yeo go bolelwago ka yona mo molawaneng 10 malebana le letamo la legoro la II di swanetše go tšweletša –
- (a) kakaretšo ya boselegae bja letamo, le taetšo ya ditsela tša phihlelelo go tšwa toropong ye kgauswai;
  - (b) lenaneo la leano la letamo go fihlelela metareng wo tee godimo ga bogodimo bja letamo;
  - (c) kalo kakaretšo ya mešomo yeo šišintšwego;
  - (d) ditlabakelo tša letamo tše tlwaelegilego, go akaretšwa lebotu, ditlabakelo tša go ntšetša meetse ka ntle, tsela ya meetse, go epa motheo le hlokomelo, kgamologo bakeng sa lebotu le motheo, didirišwa tša go aga, didirišwa le dimelo tše kgethegilego le tše di sa tlwaelegago;
  - (e) bakeng sa katološo, phetošo goba tokišo ya letamo, ditlabakelo tša kgomagano magareng ga mešomo ye e lego gona le ye mefsa;
  - (f) ditlabakelo tša mešomo ya go fetola bakeng sa noka, mo go kgonagalago;
  - (g) seemo le boselegae ba tšweletšo efe le efe mo lefelong goba mo thoko ga lefelo la meetse gammogo le mo lefelong leo setšhaba se sa le fihlelelego;
  - (h) ditlabakelo bakeng sa leano la sekala se lekanetšego sa seemo le boselegae bja didirišwa le tšweletšo ya letamo mo lefelong leo le nago le kotsi ka nako ya dipula tše digolo goba bakeng sa phuhlamo ya letamo; le
  - (i) ditlabakelo bakeng sa leano la sekala se lekanetšego sa seemo le boselegae bja diprojeke tše dingwe tša matamo mo lefelong la go lota meetse la mešomo ye šišintšwego yeo e ka bago le huetšago mo

polokegong ya yona bakeng sa tiragalo ya tšhoganyetšo yeo e ka hlagago mo ye nngwe ya diprojeke.

Polokego ya tšweletšo yeo e setšego e le gona ye angwago ke letamo la legoro la II

14. Tekanyetšo ya polokego ya tšweletšo yeo e lego gona ye e tšweleditšwego mo molawaneng 8 e swanetše go akaretšwa mo pegong ya moakanyetšo ye hlalošitšwego mo molawaneng 10.

Tshedimošo ye okeditšwego malebana le pego ya moakanyetšo, ditaetšo tša projeke, dithalwa tša boentšinare le polokego ya tšweletšo yeo e lego gona yeo e amago ke letamo la legoro la II

15. Tshedimošo ye nngwe le ye nngwe ntle le ye hlalošitšwego mo melawaneng 11, 12, 13 le 14 bakeng sa projeke ye hlalošitšwego mo melawane 10 e swanetše go romelwa ke mong ge a kgopelwa ke Molaodi-Kakaretšo

Sehlopha sa batho ba ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona le ditsebi tše ikemetšego

16. (1) Motho ofe goba ofe yo a nago le maikemišetšo a go aga letamo la legoro la III goba go le katološa, fetola goba go lokiša letamo bakeng sa gore le aroganywe ka fase ga legoro la III, o swanetše go diriša ditirelo tša batho bao ba šomago mešomo yeo baithutetšego yona bao ba dumeletšwego, ba thuša ke sehlopha a batho bao ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona, go akanyetša projeke yeo e šišintšwego le go thala maano le ditaetšo bakeng sa se.
- (2) Bakeng sa thulano goba ge Molaodi-Kakaretšo a na le boikgopolelo ba gore-
- (a) projeke ke ye golo kudu;
- (b) dikokwane tše di sa tlwaelegago tša moakanyetšo goba mekgwa ya tekanyetšo yeo e dirišitšwego;
- (c) ditshepedišo tše di sa tlwaelegago tša kago goba didirišwa tša go aga tše di laeditšwego; goba
- (d) mabaka ao a kgethegilego ao a lego gona;

A ka kgopela gore mong a thwale sehlopha sa ditsebi tše ikemetšego bakeng sa projeke yeo e šišintšwego goba a thwale sehlopha sa ditsebi gore se lekole moakanyetšo wo šišintšwego, dithalwa, ditaetšo, mabaka a tetelo kagong ya letamo goba motheo wa mathomo wa letamo, gohle goba karolong ya gona, mme a romele pego ya dikhwetšo go Molaodi-Kakaretšo.

- (3) thwalo ya ditsebi go ya ka molawana 16(2) e swanetše go dumelelwa ke Molaodi-Kakaretšo pele, mme ka lona lebaka le, ditlabakelo tša maswanedi le maitemogelo a ditsebi di swanetše go romelwa go Molaodi-Kakaretšo.
- (4) Phetogo efe goba efe mo malokong goba tlhamego ya sehlopha sa batho bao ba šomago mešomo yeo baithutetšego yona goba ditsebi tše ikemetšego tše hlalošitšwego mo molawaneng 16(2) e swanetše go romelwa go Molaodi-Kakaretšo bakeng sa tumelelo.

Kgopelo ya laesense bakeng sa letamo la legoro la III

17. Motho ofe goba ofe yo a ikemišeditšego go aga letamo la legoro la III, goba go katološa, go fetola goba go lokiša letamo gore letamo leo le hlalošwago le aroganywe bjalo ka letamo la legoro la III, o swanetše go dira kgopelo ya laesense ka go romela moakanyetšo wa tšhišinyo yeo e sepelelanago le ditiro tše amogeselegilego tša boentšinere le dilekanyetši tše dinago le ditokomane tše di latelago, go Molaodi-Kakaretšo:
  - (a) foromo ya go dira kgopelo ya semolao yeo e hwetšwago kgorong mme e saenwe ke mokgopedi;
  - (b) pego ya moakanyetšo go ya ka melawana 18;
  - (c) ditaetšo tša projeke go ya ka molawana 19;
  - (d) dithalwa tša boetšinere go ya ka molawana 20; le
  - (e) tekanyetšo ya polokego ya tšweletšo yeo e lego gona yeo e ka amago ke letamo go ya ka molawana 8, mme yeo e swanetšego go akaretšwa mo pegong ya moakanyetšo.

Pego ya moakanyetšo bakeng sa letamo la legoro la III

18. Moakanyetšo wa pego wo o hlalošitšwego mo molawaneng 17 bakeng sa letamo la legoro la III o swanetše go ba le tshedimošo yeo e tšweleditšwego mo molawaneng 11 mme e akaretša –
  - (a) tekanyetšo ya go tšhepega le kamogelego ya tshedimošo ya haedrolotši ye šomišitšwego bakeng sa moakanyetšo wa tsela ya meetse le phetogo ya noka;
  - (b) dipoelo tša tsela ya go laola dipula tše digolo yeo e šomišwago mo dihaedrokerafong bakeng sa go tšena ga meetse;
  - (c) dipoelo tše badilwego goba dipoelo tša nyakišišišo bakeng sa go laetša dimelo tša haedriliki tša tsela ya meetse le dikoafatši tša maatla;
  - (d) dipoelo tša dipalo tša meetse ao a bowe tšego morago go tloga bogodimong ba leboto la letamo, di di kgopetšwe ke Molaodi-Kakaretšo;

- (e) tekanyetšo ya bontšhi bo letetšwego le huetšo ya bona mo meetseng a mo lefelong la go lota meetse, ge di kgopelwa ke Molaodi-Kakaretšo;
- (f) dintlha tša haedriliki tša mešomo ya go dira diphetolo dinokeng;
- (g) dikgopamo tša go ntšhetša meetse ka ntle tšeo di ka šomišwago di ka dirišwa bakeng sa go iša bogodimo bja meetse fase mo letamong;
- (h) memmepe ya thutafase le dipego ka tlhalošo le tekanyetšo, yeo e thegilwego godimo ga mehlala goba diteko tša *in situ*, ya phatlalatšo le dimelo tša boetšhinere-thutafase tša didirišwa tša motheo le tšeo e ka bago di ditlamorago tše mpe mo bakeng sa motheo le go se tšwele pele ga tša thutafase tšeo di ka bago le tlamorago mo lebotong la letamo;
- (i) tekanyetšo bakeng sa go tia ga metheoša ya hlago mo letamong go ya ka mmepe wa thutafase wa tshedimošo m, o diphatlalatšong le dimelo tša ditlabakelo tša thutafase le tše di sa tšwelego pele;
- (j) tekanyetšo ya kgonagalo ya phokotšo ya tšhikinego ya lefase bakeng sa letamo moo tekanyetšo e swanetšego ya tša tšhišinyego ya lefase methopong mo bogareng bjo o nago le tlamorago mo letamong ye thegilego godimo ga mmepe wa thutafase woo o nago le tshedimošo bakeng sa phatlalatšo le dimelo tša ditlabakelo tša thutafase le tša go setšwelepele, le ditlabakelo tša ditšhikinyego tša lefase tša histori tšeo di ilego tša ba le tlamorago ye golo mo lefelong leo letamo le lego gona;
- (k) tlhalošo ya dinyakišišo tša didirišwa bakeng sa letamo le metheo le dipelo tše hweditšwego;
- (l) dipelo tša tekanyetšo ya sebopego le go tia ga letamo le metheo, go akaretšwa dintlha tša polokego, kgatelelo le tšeo di sego gona;
- (m) letamo la tekanyetšo ya kotsi bakeng sa tša polokego le/ goba tekanyetšo ya kotsi ya letamo, dibopegothuši le metheo yeo e laetšago kgonagalo ya phuhlamo, ge di kgopelwa ke Molaodi-Kakaretšo;
- (n) therišano ya maikemišetšo le dikokwana tša moakanyetšo tša didirišwa tša tekolo le kalo ya didirišwa.

Ditaetšo tša projeke bakeng sa letamo la legoro la III

19. ditaetšo tša projejeke bakeng sa letamo la legoro la III di swanetše go dirwa bakeng sa kago ya letamo le dibopego tše malebana tšeo di nago le ditlabakelo tšeo di tšweleditšwego mo molawaneng 12.

Dithalwa tša boetšhinere bakeng sa letamo la legoro la III

20. Dithalwa tša boetšinare bakeng sa projeke ye hlalošitšwego mo molawaneng 17 go ya ka letamo la legoro la III di swanetše go tšweletša ditlabakelo tšeo di hlalošitšwego mo malawaneng 13.

Polokego ya tšweletšo yeo e lego gona yeo e amago ke letamo la legoro la III

21. Tekanyetšo ya polokego ya tšweletšo yeo e lego gona ka ge e tšweleditšwe mo molawaneng 8 e swanetše go akaretšwa mo pegong ya moakanyetšo yeo e hlaološitšwego mo molawaneng 17.

Tshedimošo ye okeditšwego malebana le pegu ya moakanyetšo, ditaetšo tša projeke, dithalwa tša boetšinare le polokego ya tšweletšo yeo e lego gona yeo e amago ke letamo la legoro la III

22. Tshedimošo ye nngwe le ye nngwe yeo e hlalošitšwego mo molawaneng 18, 19, 20 le 21 bakeng sa projeke ye hlalošitšwego mo molawaneng 17 e swanetše go romelwa ke mong ge e kgopelwa ke Molaodi-Kakaretšo.

Dipeelano le dinyakwa tša laesense ya go aga, go katološa, go fetola goba go lokiša letamo leo le nago le kotši mo tša polokego

23. (1) dipeelano le dinyakwa tše di latelago tšeo e lego gore mong wa laesense ya go aga, go katološa, go fetola, goba go lokiša letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego a swanetšego go a obamela, di ka tšweletšwa mo laesenseng ya letamo la legoro la I:
- (a) tšhirogo ya dipeelano tša motheo, goba boleng bjo bo letetšwego bja didirišwa tša kago bjo bo tšwelelago ge go agwa, di swanetše go begwa go Molaodi-Kakaretšo ntle le tshenyo ya nako;
  - (b) tšhirogo efe goba efe gotšwa moakanyetšong e swanetše go begwa go Molaodi-Kakaretšo ntle le tshenyo ya nako;
  - (c) phetolo ya moakanyetšo efe goba efe yeo Molaodi-Kakaretšo a ka e bonago e hlokagala ka lebaka la ge tshedimošo ye mpsha e tšweletše, phetolo e swanetše go diragatšwa ka bonako ntle le go senya nako;
  - (d) tshedimošo efe goba efe malebana le kago, yeo e kgopelwago ke Molaodi-Kakaretšo e swanetše go romelwa go yena ntle le go senya nako;le
  - (e) Molaodi-Kakaretšo o swanetše go thušwa goba motho ofe goba ofe yo a laetšwego ke yena, bakeng sa go dira nyakišišo goba go hwetša tshedimošo goba go dira dihlahlobo ntle le go senya nako, tšeo e lego gore Molaodi-Kakaretšo goba motho a ka bona go na le hlakagalo malebana le ditekanyetšo tša polokego ya letamo kagong ya lona.

- (2) dipeelano tše di latelago le dinyakwa tše mong wa laesense yoo go bolegwago ka yena mo molawaneng 23(1) ba swanetšego go di obamela, di ka tšweletšwa mo laesenseng ya letamo la legoro la III, ka koketšo go dipeelano le dinyakwa tše di laolwago mo molawaneng III, :
- (a) Bakeng sa diphetolo tše bohlokwa mo dikokwaneng tša moakanyetšo tše di tšweleditšwego mo pegong ya moakanyetšo yeo e rometšwego go ya ka molawana 11, ditaetšo tša projeke tše rometšwego go ya ka molawana 13, Molaodi-Kakaretšo o swanetše go eletšwa ka tsela ya pego ye ngwadilwego go tlhalošwa seemo, bogolo le ditlamorago tša dipheetošo tše;
  - (b) pego yeo e tlhalošitšwego mo molawaneng 23(2)(a) e swanetše go ngwalwa ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona mme e romelwe go Molaodi-Kakaretšo pele ga matšatši a masometharo pele diphetolo di diragatšwa;
  - (c) moo diphetolo tše di hlalošitšwego mo molawaneng 23(2)(a) di dirwago bakeng sa go šomana le seemo sa tšhoganyetšo, motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego o swanetše go bega diphetogo tše go Moladi-Kakaretšo mo matšatšing a šupa, go latele pego ye ngwadilwego ya diphetolo tše;
  - (d) motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona o swanetše go thwalwa –
    - (i) bakeng sa go lekola kago le go netefatša gore magato a tshwanelo a diragatšwa bakeng sa go netafatša gore ditaello tša dithalwa tša meakanyetšo le ditaetšo gore di ya obamelwa;
    - (ii) go netefatša gore dithalwa tše maleba di ya diragatšwa ka ge di tšweleditšwe;
    - (iii) go netefatša gore tshedimošo ye maleba bakeng sa kago ya letamo, go akaretšwa le hlokomelo ya motheo, e ya lotwa mme go dirwe le pego ya go laetša phethagatšo;
    - (iv) go fa setifikeiti sa phethagatšo.
  - (e) ge go katološwa letamo leo le lego gona, goba le fetolwa goba go lokišwa, bomeksimamo bja bogodimo bja meetse bo laolwa ke Molaodi-Kakaretšo, ga se ba swanela go fetwa pele laesense ya go lota meetse yeo e hlalošitšwego mo molawaneng 24 e fiwa;
  - (f) bakeng sa letamo le lefsa, didirišwa tša phetolo ya noka, le tša go ntšhetša meetse ka ntle goba sebopego se swanago se ka se tšwalelwe pele laesense ya go lota meetse e fiwa;

- (g) khophi ya setifikeiti sa phethagatšo, dithalwa le ditaetšo “ka ge go agilwe”, le pego ya phethagatšo di swanetše go romelwa go Molaodi-Kakaretšo mo matšatšing a lekgolo le masomepedi morago ga letšatšikgwedi la phethagatšo;
- (h) ge motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego a sahlwe a kgona go phethagatša ditshwanelo tša gagwe, Molaodi-Kakaretšo o swanetše go tsebišwa mo matšatšing a lesomenne, mme go swanetše go latelwe magato bakeng sa go thalwa motho yo mongwe bakeng sa gagwe;
- (i) Ge go kgopela Molaodi-Kakaretšo, motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwe o swanetše go ba le motho yo a dumeletšego gore a thwalwe bakeng sa gagwe goba a diragatše ditshwanelo tša gagwe ge yena a palelwa.
- (3) Dipeelano le dinyakwa tše di latelago tše mong wa laesense yo go bolelwa ka yena gore o swanetše go di obamela mo molawaneng 23(1), di ka tšwepletšwa mo laesenseng malebana le letamo la legoro la III , ka koketšo go dipeelano le dinyakwa tše di laolwago mo molwaneng woo le mo melawaneng 23(1) le 23(2),:
- (a) Dipego bakeng sa taolo ya boleng ya kago le dipego tša kgatelopele di ka romelwa go Molaodi-Kakaretšo, di romelwa ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego ka nako ye laeditšwego ke Molaodi-Kakaretšo;
- (b) Ge Molaodi-Kakaretšo a na le boikgopolelo bjo bo netefaditšwego bja gore mošomo wa kago ga se wa swanela go thoma pele tshedimošo goba dintlha tše di kgopetšwego ke Molaodi-Kakaretšo di romelwa go yena le dinyakwa tše di dirilwe ;
- (c) motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego o swanetše go ba le rekhoto ya dipeelano tša thutafase ka ge di tšweleditšwe ka moepo goba mošomo wa go epa mo nakong ya kago ya letamo, bakeng sa go kgona gona go tsopola go se obamelwe ga dipeelano le go kopanya tshedimošo bakeng sa dipeelano tša motheo “ka ge go agilwe”; le
- (d) motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego o swanetše go ba le yo mongwe wo a dumeletšwego ke Molaodi-Kakaretšo gore a phethagatše ditshwanelo tša gagwe ge yena a palelwa.

Laesense bakeng sa go lota meetse mo letamong leo le nago le kotsi mo tša polokego

24. (1) Ga go hlokege laesense bakeng sa go lota meetse ka letamong la legoro la I.

- (2) Motho ofe gaba ofe yo a agago letamo le lefsa leo le tlilego go wela ka fase ga legoro la II goba la III ge le phethagaditšwe go agwa, ga gase a swanela go tšwalela dilo tša go fetola noka, tša go ntšhetša meetse ka ntle goba sebopego se swanago, pele ga ge a ka ba le laesense ya go lota meetse.
- (3) Motho ofe goba ofe yo a katološago, a fetošago goba a lokišago letamo leo le lego gona gore le tsebe go aroganywa bjalo ka letamo la legoro la II goba la III, ga se a swanela go tlogela bogodimo bja meetse gore a fihle bogodimong bjo bo sa dumelelwago, ge e le gore o na le taelo ya go aga, go fetola goba go lokiša letamo pele a ba le laesense ya go lota meetse.
- (4) Molaodi-Kakaretšo a ka ganetša laesense ge e ba kgopelo e na le tshedimošo ye e sa nepagalago, ye e sa felelelago, ye e sa sepelelanego le ditekanyetšo tše dumeletšwego tša boetšinerere ba tša matamo goba ge e le meetse a kgahlanong le taelo tša molao.

Kgopelo ya laesense ya go lota meetse mo letamong leo le nago le kotsi mo tša polokego

25. (1) Kgopelo ya laesense ya go lota meetse e swanetše go romelwa go Molaodi-Kakaretšo mo matšatšing a masometshela pele ga letšatšikgwedi leo le rulagantšwego la tšwalelo ya mešomo ya phetolo ya noka goba ya go ntšhetša meetse ka ntle, mo go kgonagalago gona, mme e swanetše go ba le-
- (a) foromo ya kgopelo ya semolao ya Kgoro, yeo e tladitšwego le go saenwa ke mong, motho yo a lego taolong ya letammo goba motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego;
  - (b) ditlabakelo tšeo di tšweleditšwego mo molawaneng 26;
  - (c) tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo yeo e dirilwego le go saenwa ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego;
  - (d) leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo leo le dirilwego le go saenwa ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego;
  - (e) setatamente sa go ikana ka mong seo se bolelago gore mafelo ka moka a badudi le meago mo letamong e šetše e nnoši; gape
  - (f) bakeng sa ge go na le tetelo ya ya dilo tša go swana le tšhikinego ya lefase, bohlatse baa gore mong o dirile lenaneo la temošo bakeng sa go lemoša badudi ba mo thoko le letamo mabapi le ditiragalo tše malebana le se.
- (2) motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego o swanetše go akanyišiša gore e kabe tlhahlo ye kopantšwego ya

tshepedišo le hlokomelo mmogo le leano la go ithulaganyetša tšhoganyetšo, goba tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo ye ikemetšego le leano la go itukišetša ditšhoganyetšo ke tshepedišo ye phethagetšego le ka go fetišiša, hlokomelo mmogo le taolo ya dikotsi ye amanago le letamo le lefelo la noka bakeng sa matšhošetša a phuhlamo ya letamo.

Kgopelo ya laesense bakeng sa go lota meetse mo letamong la legoro la II

26. Motho ofe goba ofe yo a agago, fetolago, katološago goba yo a lokišago letamo la legoro la II o swanetše go dira kgopelo ya laesense go Molaodi-Kakaretšo ya go lota meetse go ya molawana 25, seo o swanetše go se dira ka go fa dintlha le ditokomane tše di latelago:

(a) Leina le aterese ya–

- (i) mong le motho yo a nago le taolo ya letamo;
- (ii) kemedi ya mong goba motho yo a filwego bolaodi ba go fa ditaelo mabapi le tshepedišo ya letamo;
- (iii) motho ya a nago le maikarabelo a go sepetša letamo letšatši ka letšatši;
- (iv) motho yo a nago le maikarabelo go didirišwa tša tekolo ko letamong;
- (v) motho ya a nago le maikarabelo a go lekanyetša didirišwa tša tekolo tšeo di hlalošitšwego mo molawaneng 26(a)(iv); le
- (vi) motho yo a nago le maikarabelo a dihlahlobo tša nako le nako tša letamo o swanetše go di dira go ya tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo;

(b) Leina le atere ya –

- (i) kantoro ya seprofense ya taolo ya dikotsi;
- (ii) mo go kgonagalago, selete, masepala, goba mokgatlo wa taolo ya dikotsi goba kantoro yeo go dirilwego dithulaganyo le yona bakeng sa ditemošo, gape yeo e nago le maikarabelo a go tloša batho ge go ka ba le se sengwe seo se amago polokego ya letamo;
- (iii) Seteišene sa Ditirelo tša Sephodisi sa Afrika Borwa seo se lego kgauswi le letamo; gape
- (iv) dikemedi tša bolaodi ba selegae, mekgahlo ya dikemedi, goba ditikologo tšeo di amago ke go ba gona ga letamo bao go rulagantšwego nabo bakeng sa taba ya ditemošo ge go ka ba le se sengwe seo se amanago le polokego ya letamo.

- (c) ditsela tseo di tlilego go šomišwa bakeng sa go fihliša ditemošo ka nako, mafelong ao a lego mo thoko le letamo ge go ka ba le se sengwe seo se amago polokego bakeng sa letamo, seo se laolwago ke mokgahlo wa bolaodi ba dikotsi ;
- (d) tshedimošo mabapi le mebila, moya, mogala, sellathekeng, seyalemoya, tšwelegapele, ilektroniki le le tše di omaganyagago dikgokagano letamong;
- (e) tshedimošo mo ditseleng tša matamo tša dikepe mo tikologong ya letamo;
- (f) pego ya tshepedišo ya kago ka taetšo ya mošomo wo o sa felago;
- (g) lenaneo la taolo bakeng sa nako ya mathomo ya mošomo go fihlela letamo le fihlelela 100% ya mothamo wa lona wa go lota meetse le phopholetšo ya gona; gape
- (h) letšatšikgwedi leo le rulagantšwego moo mošomo wa phetolo ya noka goba tša go ntšhetša meetse ka ntle, mo go kgonagalago, di tlilego go tšwalelwa gona.

Tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo bakeng sa letamo la legoro la II

27. Tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo bakeng sa letamo e swanetše go akaretša maina le diaterese tseo di tšweleditšwego mo molawaneng 26(a), mme e swanetše go akaretša-

- (a) tlhalošo ya projeke le tlhalošo ye maleba ya letamo;
- (b) tshedimošo ya botlalo, go akaretšwa lefelo la go lota meetse le tlhalošo ya tšweletšo ya noka, gammogo le –
  - (i) tshedimošo ya haedrolotši ya dipula tše digolo;
  - (ii) bogodimo kgahlanong le mothamo le bogodimo kgahlanong le dikgopamo tša mo tlase tša letamo;le
  - (iii) tsela ya meetse le mananeo goba (dikgopamo) tša go ntšha meetse tša letamo.
- (c) polane ya lefelo bakeng sa projeke ye laetšago letamo, le ditsela tša go ya letamong
- (d) mmepe wo monnyane wa tsela ya monamello le motheoša wa noka yeo e tlilego go amega ka nako ya dipula tše digolo, yeo e- –
  - (i) fago kakaretšo bakeng sa mohola wa bolaodi ba dikotsi goba tshepedišo ya letamo ge go na le dipula tše digolo;

- (ii) laetše ditšweletšo mo kgauswi le letamo go akaretšwa mafelo a go iketla, dipapadi le dipapadi tša go namela dithaba; gape
  - (iii) sa swanego le mmepe ye nago le tshedimošo ye ntšhi yeo e nyakegago bakeng sa leano la boitukišetšo ba ditšhoganetšo.
- (e) dithalwa tša boentšhinere tša kalo kakaretšo ya letamo le dintlha tša didirišwa tša go ntšhetša meetse ka ntle le dikgoro tša tsela ya meetse, mo di lego gona;
- (f) dipolane, bogodimo le dikarolo tšeo di laetšago dimelo tša letamo go laetša ditlabakelo tše bohlokwa tša tshepedišo, go akaretšwa boselegae ba tša taolo, didirišwa tša tekolo, ditsela tše oketšegilego tša go ya letamong tšeo di ka didirišwago ge go na le dipula tše digolo, ditsela tša meetse bakeng sa dikepe go phološa le mafelo ao setšhaba se sa dumelelwago go ona;
- (g) ditaello tša hlokomelo ya diripana tša letamo, go akaretšwa didirišwa tša kgamololo, tšhireletšo ya motheoša, dibopego tša haedrauliki le dikarolo tše dingwe tšeo di hlokago hlokomelo;
- (h) ditaello tša tshepedišo le hlokomelo ya diripana tša semetšhene le iletroniki tša letamo tšeo di dirišwago bakeng sa go laola meetse a dipula tše digolo goba tšeo di ka šomiswago mo seemong sa tšhoganyetšo go iša bogodimo bja meetse tlase ga letamong;
- (i) ditlhabakelo tša lenaneo la hlahlobo bakeng sa go lekola seemo le go dirišega ga diripana tše fapafapanego tša letamo, go akaretšwa lenaneo tatellano bakeng sa go dirišwa bjalo ka ya methalohlahli ya dihlahlobo;
- (j) tshedimošo ya kalo, tsela ya go bala le didirišwa tša tekolo ya bokgafetšakgafetša ya palo, go akaretšwa methalohlahli bakeng sa didirišwa tša tekolo tša palo;
- (k) ditekano bakeng sa bontšhi ba tše ntšwago goba diphetolo mo bogodimong bja meetse ba letamo;
- (l) bakeng sa letamo leo le nago le tsela ya meetse yeo e sa laolegego, dintlha tša tsela ya temošo ya dipula tše digolo tše di tsenyago meetse ka letamong le tšeo di ntšhago meetse ka letamong, bogimo bja meetse le diphetogo tša bona mo go swanetšego goba mo go kgonagalago;
- (m) bakeng sa letamo leo le laolwago ke tsela ya meetse, goba letamo leo le nago le dikgoro, dintlha tša-
- (i) melao ya go bula dikgoro, ditsela tša tshepedišo le bašomi bao ba nyakegago;
  - (ii) tekano ya bogodimo bja meetse, diphetogo tša bogodimo ba meetse le bontšhi ba go ntšha meetse;

- (iii) tsela ya temošo bakeng sa go lemoša molaodi wa letamo ka dipula tše digolo goba kelelo ya meetse;
  - (iv) ditsela tša temošomo go lemoša batho bao dulago thoko le letamo la kelelo ye golo ya meetse ;
  - (v) magato ao a tlilego go diragatšwa ge kgoro goba dikgoro tša matamo ge go sa kgonege gore di bulwe;
  - (vi) kabo ya motlagase ye nngwe mo tiragalong ya gore ye e sa hlwe e šoma;
  - (vii) magato a go tloša le go široga ditshenyo tšeo di hlolago ke dilo tšeo di phaphamalago godimo ga meetse go swana le maselawatle, mehlare, dikota le ditlakala tše dingwe;
  - (viii) magato a tshireletšo bakeng sa go thibea batho bao ba senago thokelo ya go fihlelelo ya letamo, dikarolo tše bohlokwa tša letamo goba mešomo ye mengwe.
- (n) dintlha tša direkhoto tša tšeo di bonwego le dikotsi, kgokagano le go fiwa ditaello, go tlatša le go romelwa ga dipego, tšeo di lego mo pukung le go rekhotiwa ga go se obamelwe go tšwa molaong wo malebana le dipeelano tšeo di sa diragatšwago ge meetse a mantšhi a lokollwa ka tsela ye laolwago goba ye e sa laolwego;
  - (o) ditlhalošo ya seemo ko letamong, ao a swanetšego go akanyišišwa bjalo ka seemo seo se amago polokego ya letamo, mmogo le methalohlali ya tekolo ya maemo le tshepedišo le ditiragalo tšeo di swanetšego go latelwa bakeng sa go lekanyetša tlamorago ya maemo a mo mešamong le ditseleng tša meetse a letamo; le
  - (p) magato a tšhiringo ya kotsi bakeng sa go netefatša polokego ya setšhaba bjalo ka ge e hlalošitšwe mo molawaneng 11(e)

Leano la boitukišetšo ba ditšhoganetšo bakeng sa letamo la legoro la II

28. Leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo le swanetše go akaretša maina ao a šomago le diaterese tšeo di tšeleditšwego mo molawaneng 26(a) le 26(b), gammogo le tše di latelago:

- (a) tshedimošo ya ditlha tšohle yeo e tlhalošago letamo, lefelo la lona la go lota meetse le tšweletšo ya tsela ya meetse, gammogo le –
  - (i) tshedimošo ya dipula tše digolo ya haedrolotši;
  - (ii) bogodimo kgahlanong le mothamo le bogodimo kgahlanong le lefelo la ko tlase la kgopamo la letamo;

- (iii) tsela ya meetse le mananeo goba (dikgopamo) tša go ntšhetša meetse ka ntle tša letamo; le
  - (iv) dithalwa tša boetšhinere tša kalo kakaretšo ya letamo le dintlha tšeo tša go ntšhetša meetse ka ntle, digamolli, le dikgoro tša meetse, moo di lego gona.
- (b) ditlhalošo tša maemo mo letamong leo le swanetšego go tsewa bjalo ka seemo seo se amago polokego ya letamo, mmogo le methalohlhali bakeng sa go lekanyetša maemo ao le ditshepedišo le ditiragalo tšeo di swanetšego go latelwa;
  - (c) tšhate ya temošo yeo e laetšago bao ba swanetšego go tsebišwa, gore ke mang yo a tlilego go ba tsebiša, mme ge go diregile eng, bakeng sa go netefatša tsebišo ya bonako ya batho le mekgahlo yeo e nago le maikarabelo a go šoma ka magato a tšhoganyetšo;
  - (d) tlhalošo ya maikarabelo a mong bakeng sa tšweletšo, tiragatšo, hlokomelo le tokišo ya leano la tšhoganyetšo;
  - (e) setatamente se laetšago gore leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo ka ge le dirilwe go ya ka Melawana ye ke leano la go ntšha badudi tšhoganyetšo, mme –
    - (i) mo go kgonagalago, setatamente seo se laetšago gore mokgatlo wa bolaodi ba tša dikotsi o na le maikarabelo a go dira ditemošo le go tloša bathomo mafelo ao a amegago; goba
    - (ii) ge go sena mekgatlo ya bolaodi bja dikotsi ya semolao, leina le aterese ya motho yoo a tlilego go ba le maikarabelo a go tloša bao le diphoofo.
  - (f) tlhalošo ya magato a boitukišetšo bakeng sa go fokotša goba go fediša ditlamorago tša phuhlamo ya letamo, go tšhologa ga meetse, goba go lebalelana le ditlamorago tša tšhikinego ya lefase moo Molaodi-Kakaretšo a bonago hlokego gona goba motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego, le go nolofatša phethagaletšo ya ditshoganyetšo;
  - (g) tsopolo ya maswao a dipula tše digolo tša histori mo mafelong ao a agilwego; le
  - (h) memepe ye e laetšago mafelo a mo thoko le letamo, ao aka tšenelwago ke meetse ge letamo le ka phuhlama, mme le moo motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego a bonago go na le hlokego , mafelo ao amago ke dipula tša hlago tše nnyane, tše lekanetšego, tše digolo goba tše kotsi kudu.

Kgopelo ya laesense bakeng sa go lota meetse mo letamong la legoro la III

29. Motho ofe gobe ofe yo a agago, fetolago goba lokiša letamo leo le lego gona bakeng sa gore le wele ka fase ga legoro la III o swanetše gore a –

- (a) dire kgopelo go Molao-Kakaretšo, ya laesense ya go lota meetse ka go romela ditlabakelo le ditokomane tšeo di beilwego go ya ka letamo la legoro la II mo molawaneng wa 25 le 26; mme
- (b) romele tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo yeo e hlalošitšwego mo molawaneng 27 le leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo leo le hlalošitšwego mo molawaneng 28 go Molaodi-Kakaretšo.

Tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo le leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo bakeng sa letamo la legoro la III

30. Tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo le leano la boitukišetšo ba ditshoganyetšo leo le hlalošitšwego mo molawaneng 29(b) le swanetše go thalwa ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego a thuša ke sehlopha sa batho bao ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona.

Dipeelano le dinyakwa bakeng sa laesense ya lota meetse

31. Dipeelano tše di latelago le dinyakwa tšeo mong wa laesense ya go lota meetse a swanetšego go di obamela tšeo di hlalošwago mo molawaneng 24(2) le 23(3) di ka tšweletšwa mo laesenseng ya go lota meetse:

- (a) Molaodi-Kakaretšo o swanetše o tsebišwa ka tsela ya lengwalo mo matšatšing a 30 a phetolo ya maina le diaterese ka ge go hlalošitšwe mo molawaneng 26(a) le 26(b);
- (b) ditaelo le ditshepedišo bakeng sa tlhahlo ya tšhepedišo le hlokomelo le leano la boitukišetšo ba ditshoganyetšo tšeo di rometšwego go ya ka molawana 27 le 28 di swanetše go obamelwa;
- (c) dinyakwa tša melawana 32(1), 32(2), 32(3) le 32(4) ka ge di diragatšwa bakeng sa letamo di swanetše go obamelwa;
- (d) mong o swanetše go tsebiša Molaodi-Kakaretšo ntle le go senya nako ge dipeelano tšeo di amago letamo di fetša go tsopolwa;
- (e) ngwala pego ka seemo, bogolo le seo se hlolago peelano le magoto ao a tšerwego bakeng sa go kaonafatša polokego ya letamo, e swanetše go romelwa go Molaodi-Kakaretšo mo matšatšing a mosometharo a tsopolo ya dipeelano tšeo di amago pologo ya letamo;
- (f) Ge Molaodi-Kakaretšo, ka mabaka ao a kwagalago a na le boikgopolelo ba gore seemo sa projeke ye itšego se nyaka gore meetse a letamo a se fete bogodimo bjo bo laolwago ke yena; mme
- (g) peelano ye nngwe le nngwe ye malebana le polokego ya sebopego (goba go tia) ga letamo leo Molaodi-Kakaretšo a bonago go na le hlokego ya go

fokotša kgonagalo ya kotsi yeo e amago tahlegelo ya bophelo, go fokotša kotsi ya tshenyegelo ya dithoto, go fokotša kotsi ya tlamorago ye golo bakeng sa boleng bja methopo goba tshenyego ya tikologo.

Dipeelano le dinyakwa bakeng sa tshepedišo le hlokomelo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego

32. (1) Molaodi-Kakaretšo a ka –

- (a) hlahloba letamo lefe goba lefe leo le nago le kotsi mo tša polokego goba a dire diteko tša seripana sa lona;
  - (b) laela mong wa letamo gore a dire dihlahlobo goba diteko goba a be le didirišwa bakeng sa go lekola letamo leo;
  - (c) laela mong wa letamo gore a fe tshedimošo ka tsela ye beilwego mabapi le taba efe goba efe yeo e amago polokego ya letamo goba tšhireletšo ya bophelo, dithoto le boleng bja methopo malebana le go ba gona ga leatmo;
  - (d) laela gore mošomo wa hlokomelopo le mošomo wa go kaonafatša letamo, yoo o laetšago go ba bohlokwa go ya ka pego ya tekanyetšo ya polokego ya matamo o lego bohlokwa, o diragatšwe ka fase ga taolo ya motho yo a šomago mošmo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego ;
  - (e) bakeng sa tekanyetšo ya polokego ya matamo, a nyake gore go dirwe dinyakišišo ke motho yo a šomago mošmo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego bakeng sa go nyakišiša kgonagalo ya ditshenyego; mme
  - (f) laela nako ya thomelo ya tshedimošo goba go tšewa ga magato go ya ka molawana 32(b), 32(c) and 32(e).
- (2) Mong wa letamo la legoro ya II goba III o swanetše go thwala motho yo a šomago mošmo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego gore a dire tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo le leano la boitukišetšo ba ditshoganyetšo go ya ka molawana 27 le 28 mme a romele khophi go Molaodi-Kakaretši ge a e kgopela.
- (3) Bakeng sa letamo la legoro la III motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego yo go bolelwago ka yena mo molawaneng 32(2) o swanetše go thušwa ke sehlopha sa batho bao ba šomago mošomo wo ba ithutetšego ona.
- (4) Tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo le leano la boitukišetšo ba ditshoganyetšo leo le hlalošwago mo molawaneng 32(2) e swanetše go fela e lokišwa ke mong wa letamo.
- (5) Mong wa letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego o swanetše go –

- (a) hlahloba letamo ka mehla goba go phethagaletša gore le hlahlobiwe, ka go diriša methalohlhali ya dihlahlobo tša nako le nako tšeo di hlalošitšwego mo tlhahlong ya tshepedišo le hlokomelo, bakeng sa go lebelela gore ekabe diripana ka moka tša letamo di seemong se kgotšofatšago mme di kgona go ka diragatša ditshwanelo tša tšona;
  - (b) ge go bana le seemo seo se hlagago seo se amago polokego ya letamo, a nyakišiše goba a phethagaletše dinyakišišo le go lekanyetša maemo mme ntle le go senya nako a tšeye magato ao a hlokegago bakeng sa go laola seemo ka go šomiša methalohlhali mo leanong la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo.
  - (c) Bakeng sa letamo la legoro la II goba legoro la III seemo sa magato ao a tšweleditšwego mo molawaneng 23(5)(b), gammogo le lenaneo la tiragatšo, le swanetše go begwa go Molaodi-Kakaretšo ka tsela ya lengwalo go mo matšatšing a masometshela morago ga tšweletšo ya seemo;
  - (d) ge go ba le tshoganyetšo letamong, a ntšhe tshedimošo go ya ka leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo bakeng sa go kgontšha gore batho ba tšwe mafelong ao a nago le matšhošetši a kotsi mo kgauswai le letamo;
  - (e) bege go Molaodi-Kakaretšo ka ditshoganyetšo dife goba dife tšeo di ka hlagago letamong ntle le tshenyoy ya nako, mme a phethagaletše ditaello dife goba dife tšeo di ka hlagago lehlakoreng leo, mme o swanetše go romela pego go Molaodi-Kakaretšo yeo e laetšago dintlha ka botlalo tša maemo ka moka ao a bakilego tšhoganyetšo yeo, le gore mabaka ao a hlamegile bjang goba a laotšwe bja gammogo le seemo le bogolo bja tshenyegelo;
  - (f) diragatše ditsela tše maleba tša tshepedišo bakeng sa go thibela batho goba dithoto tšeo di lego mo thoko le letamo bakeng sa gore di hlaselwe ke meetse ntle le temošo ya diphetogo tša ka pejana tša bogodimo bja meetse; mme
  - (g) dirišane le go thuša ka dinyakišišo goba hlahlobo ya seripana sefe goba sefe sa letamo seo se diragatšwago ka taelo ya Molaodi-Kakaretšo.
- (6) Mong wa letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego a ka thwala motho yo a nago le maswanedi bjalo ka motho yo a laolago letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego.

Go bewa ga direkhoto, go lotwa ga ditokomane, phetišetšo ya borui le phetišetšo ya tirišo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego

33. (1) Mong wa letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego o swanetše go lota rekhoto ya dintlha ka botlalo ya letamo, yeo e swanetšego go tšweletša-

- (a) tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo le leano la boitukišetšo la ditshoganyetšo bakeng sa letamo;
- (b) tekanyetšo ya polokego ya letamo le dipego tša dinyakišišo tša letamo;
- (c) dithalwa tša letamo le dipego dife goba dife mabapi le thutafase, moakanyetšo, kago, hlokomelo, tshepedišo le dikaonafatšo goba diphetolo letamong;
- (d) bakeng sa letamo la legoro la II goba legoro la III leo le nago le didirišwa tša tekolo, tshedimošo ya didirišwa ya tše di bonagalago, le mananeo le dikerafo, tše di lokišwago ka mehla bakeng sa go laetša tshedimošo yeo e kgobokeditšwego; le
- (e) bakeng sa letamo la legoro la II goba legoro la III, tshedimošo mabapi le go fetoga ga bogodimo ba meetse mo letamong le kelelo nokeng ya mo thoko le letamo, ka ge go kgopetše Molaodi-Kakaretšo mo seemong se sengwe le se sengwe.
- (2) Direkhoto tša mathomo tše di hlalošwago mo molawaneg 33(1), goba dikhophi tše di ka dirišwago, di swanetše go lotwa mo lefelong la letamo goba mo kantorong ye kgauswi moo di ka hlahlobiwago le go šireletšwa kgahlanong le tshenyego.
- (3) Ge borui goba taolo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego e fetišetšwa go motho wo mongwe, mong o swanetše go-
- (a) fetišetša direkhoto tša letamo go mong wo mo mpsha wa letamo, mo matšatšing a masomotshela a phetišetšo ya borui bja letamo;
- (b) tsebiša Moalodi-Kakaretšo ka tsela ya lengwalo, mme mo matšatšing a masometshela morago ga phetišetšo ya borui mme le gore direkhoto di fetišeditšwe go mong wo mo mpsha; gape
- (c) romele leina le aterese ya mong yo mofsa goba motho yo laolago letamo go Molaodi-Kakaretšo.
- (4) Ge letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego le se maemong a go ka dirišwa ka lebaka la maraga goba dilo tše dingwe, mong wa letamo o swanetše go tsebiša Molaodi-Kakaretšo ka tsela ya lengwalo mo matšatšing a masometshela morago ga tiragalo yeo.
- (5) Ge letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego le tlo šomišetšwa lebaka le ngwe ntle le leo le agetšwego lona mathomong, mong goba motho yo a lego taolong ya letamo o swanetše go tsebiša Molaodi-Kakaretšo ka tsela ya lengwalo mo matšatšing a mosometshela pele diphetolo dika diragatšwa.

Tekanyetšo ya polokego ya letamo bakeng sa letamo la legoro la I

34. (1) Mong wa letamo la legoro la I –

- (a) a romele pgo ya tekanyetšo bakeng sa polokego ya letamo, ge go kgopetše Molaodi-Kakaretšo, mme mo nakong ye e beilwego ke Molaodi-Kakaretšo go ya ka melawana 35(2) le 34(3) , ka boyena;gape
- (b) a romele dipego tša tekanyetšo mo nokong ya mengwaga ye mehllano le lesome ge go kgopetše Molaodi-Kakaretšo; gape
- (c) a bege go Molaodi-Kakaretšo ka mehlla mabapi le tšwelopele bakeng sa tiragatšo ya digela tšeo di dirilwego pegong tekanyetšong ya polokego ya letamo go fihlela digela ka moka di diragatšwa.

(2) Dipego tša tekanyetšo ya polokego ya letamo la legoro la I di swanetše go akaretša tshedimošo ye e laetelago:

- (a) Tlhalošo ya projeke yeo letamo le lego karolo ya lona;
- (b) dintlha tša letamo, go akaretšwa–
  - (i) mohuta wa lebotu;
  - (ii) bomeksimamo ba botelele bja lebotu la letamo;
  - (iii) mothamo wa go lota wa letamo;
  - (iv) karolo ya ko tlase ya letamo ge le tletše meetse;
  - (v) palomoka ya lebotu ko godimo;
  - (vi) botebo bja lebotu ko godimo;
  - (vii) methoeša ya go ya godimo le ya go ya fase ya lebotu;
  - (viii) tlhalošo ya didirišwa mo dizouneng tše fapafapanego tša lebotu, go akaretšwa magato a tšhireletšo ya motheoša, ge o le gona
  - (ix) tlhalošo ya seemo kakaretšo le phatlalatšo ya didirišwa tšeo di bopago motheo wa letamo;
  - (x) tlhalošo ya kgamololo le magato a taolo ya modutlo;
  - (xi) tlhalošo ya dilo tša go ntšhetša meetse ka ntle tša letamo; le
  - (xii) letšatšikgwedi la phethagatšo ya moago wa letamo.

- (c) ditlabakelo tša haedrolotši le ditekanyetšo tša dipula tše digolo, go akaretšwa –
- (i) lefelo la go lota meetse;
  - (ii) mabaka ao a hlolago mellwane mo letamong;
  - (iii) tlhalošo ya dipula tša ngwaga;
  - (iv) ditsela tše di dirišwago bakeng sa go dira ditekanyetšo tša dipula tše digolo;
  - (v) moakanyetšo wa dipula tše digolo le tekanyetšo ya kgonagalo ya tšona ka ngwaga ;
  - (vi) bomeksimamo ba dipula tše digolo ba selete, ge bo le gona, go laolwa ke bogolo bja lefelo la go lota meetse;
  - (vii) ditekanyetšo tša polokego bakeng sa dipula tše digolo le tekanyetšo ya kgonagalo ya dipula tša go feta; le
  - (viii) methalohlahli yeo e dirišitšwego bakeng sa kgetho ya dipula tše digolo tše dingwe tše di dirišitšwego bakeng sa go lekanyetša meetse a lekanego.
- (d) tlhalošo le tekanyetšo ya ditsela tša meetse, go akaretšwa –
- (i) mohuta wa tsela ya meetse;
  - (ii) botelele bo bo lego godimo ba tsela ya meetse;
  - (iii) fapafapano magareng ga botelele mo bogodimong ba letamo le mo bogodimong ba ko tlase ba letamo;
  - (iv) bogolo ba kgonagalo ya dikarolo tša taolo ya haedraliki;
  - (v) botelele ba tsela ya meetse ya go wa bušetša morago, ge go kgonagala;
  - (vi) bomekimamo ba mothamo wa go ntšha meetse mo tseleng ya meetse pele a tlatša letamo;
  - (vii) sekgoba seo se salago ka meakanyetšo ya dipula tše digolo; le
  - (viii) tshenyegelo yeo e letetšwego goba kgogolego ka nako ya dipula tše digolo.

- (e) tekanyetšo ya polokego, go tia ga sebopego, ditsela tša tshepedišo le hlokomelo ya letamo go ya ka hlahlobo yeo e dirilwego go ya ka molawana 34(3);
  - (f) leina la moakanyetši wa letamo le mong wa kontraka;
  - (g) mešomo ya tharabollo go tloga phethagatšong ya letamo-;
  - (h) mathata a magolo, ao a hlagilego mo nakong ye e fetilego;
  - (i) tlhalošo ya tšeo di bonwago le dikhwetšo tšeo di dirilwego ge go hlahlobiwa lefelo tšeo di dirilwego go ya ka molawana 34(3);
  - (j) polane ya lefelo ya projeke;
  - (k) dipolane, bogodimo le dikarolo tšeo di laetšago dibopego tša letamo le tsela ya meetse; gape
  - (l) palo yeo e lekanego ya ditshwantšo tša mmala tšeo di laetšago dilo tša go bonwa e dirilwe mo nakong ya hlahlobo ya lefelo.
- (3) hlahlobo ya lefelo bakeng sa letamo la legoro la I e swanetše go diragatša ke mong wa letamo, goba motho yo a thwetšwego ke mong, moo e lego ka –
- (a) seemo kakaretšo sa ko godimo mo letamong, tsela ya go ya godimo le ya go ya fase ya leboto la letamo (mohlala, go ba gona le bogolo bja mehlare, dikgogolego le tše dingwe tša go se sepele ka tsela);
  - (b) boemo le bogolo ba tša go petšha goba go dutla ga leboto goba motheo, go hlalošwa gape le maraga le go bogolo ba go elela ba meetse a mangwe le a mangwe ao a dutlago;
  - (c) boemo le bogolo ba dipalego, ditšhikinego tša lefase, go kokomoga goba maswao a tšhikinyego mo lehlakoreng lefe goba lefe la letamo;
  - (d) boemo le bogolo ba mekotlamo goba mengwakwana yeo e dirilwego ke diphoofolo tšeo di iphihlogo, diamuš, dikhunkhwane (mohlala, thakadu, digagabi, dikatse, magotlo, matlapakgerere, motlhwa le ditšhoši);
  - (e) seemo sa tsela ya meetse, go akaretšwa kgogolego mo lefelong leo le lebanego thwii le tsela ya meetse;
  - (f) seemo le go šoma ga botse ga tša go ntšhetša meetse ka ntle;
  - (g) phethagatšo ya ditemošo le magato a go netefatša polokego ya setšhaba ka ge go hlalošitšwe molawaneng 11(e).

- (h) meago efe go efe goba mafelo ao a tihabologilego mo pele ga maboto ao a nago le kotsi bakeng sa meetse ka lebaka la phuhlamo ya letamo;
- (i) ditlamorago tše dingwe le tše dingwe tše di golo mo boleng bja mothopo ka lebaka la go phuhlama ga letamo; le
- (j) kokwane efe goba efe maleba le polokego ya letamo goba kgonagalo ya kotsi ka lebaka la letamo.

Tekanyetšo ya polokego ya letamo bakeng sa letamo la legoro la II le III

35. (1) Mong wa letamo la legoro la II goba III o swanetše go–

- (a) ba le tekanyetšo ya polokego ya letamo yeo e dirwago ka lebaka la gagwe, ge a kgopetšwe go dira bjalo, mme mo nakong yeo e beilwego ke Molaodi-Kakaretšo;
  - (b) ba le tekanyetšo ya mathomo ya polokego ya letamo leo le phethagaditšwego e diragatšwe ka lebaka la gagwe mo mengwageng ye meraro ya go phethagatšwa ga letamo;
  - (c) a diragatše ditekanyetšo tše dingwe tša polokego ya letamo mo nakong ya go se fete mengwaga ye mehlano, ge fela e le gore Molaodi-Kakaretšo a ka oketša botele ba nako go fihla go bomeksimamo ba mengwaga ye lesome, ka go eleletša seemo sa sa letamo;
  - (d) go bega ka mehla go Molaodi-Kakaretšo ka tšweleletšo le tiragatšo yeo e dirilwego pegong ya ditekanyetšong tša go fihlela dikeletšo di ka fiwa.
- (2) tekanyetšo ya polokego ya letamo la legoro la II e swanetše go dirwa ke motho yo a šomago mošmo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego gore a tsopole diphošo goba kgonagalo ya diphošo mo seemong sa letamo goba boleng le tekanelo ya tshepedišo yeo e latelwago bakeng sa hlokomelo, tshepedišo le tekanyetšo ya maitshwaro ao a ka beyago maphelo a batho kotsing, a senya dithoto goba a ba le tlamorago ye kgolo bakeng sa boleng bja mothopo.
- (3) pego ya tekanyetšo ya polokego ya letamo e swanetše go dirwa ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego mme e romelwe go Molaodi-Kakaretšo mo nakong yeo e laolwago ke yena, mme yo a ka bušetšago pego bakeng sa gore e lokišwe ge e na le tshedimošo ye e sa nepagalago, e sa felela goba e sa sepelelana dilekanyetši tše dumeletšwego tša boetšinare ba letamo
- (4) tekanyetšo ya polokego ya letamo ka motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego yo go bolelwago ka yena mo molawaneng 35(2) e swanetše go ba le tše di latelago:

- (a) Nyakišišo ya dipego ka moka tšeo di lego gona tša moakanyetšo, kago le polokego ya letamo le ditaba tše amegago;
- (b) nyakišišo ya mo lefelong yeo –
- (i) tshedimošo yeo e lego gona bakeng sa seemo le sebopego sa letamo le metheo ya lona e ya hlahlobiwa mme ya lekolwa;
  - (ii) go elwa hloko bakeng sa maswao ao a bonalago tšhuto, dipalego, kgatelelo ya ka gare, kgogolego, melete, modutlo, go dutla, ditlabakelo tša kgale, go šoma ga kgamololo le ditsela tša go fokotša kgatelelo, bogolo le botelele ba dimela, go ba gona le bogolo ba mehlare le dilo tše dingwe tšeo di ka amago polokego ya matamo;
  - (iii) hlokomelesego ya didirišwa tšeo di šomišwago bakeng sa go laola meetse goba bogodimo bja meetse a letamong le go iša bogodimo ba meetse ko tlase ka pela mo tiragalong ya tšhoganetšo ge e nyakišišwa; mme
  - (iv) go elwa hloko bakeng sa bogodimo ba taolo, go lotwa ga direkhoto tšeo di nyakegago go ya ka tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo, melao yeo e šomišwago, ditsela tša temošo, le magato a tšhireletšego ko letamong.
- (c) tekenyetšo ya dipeelano tša thutafase mo lefelong le go tia ga metheoša mo thoko le letamo le mafelong a mo ntlheng ya letamo;
- (d) tekanyetšo, go ya ka tshedimošo yeo e lego gona, ya –
- (i) ditsela tša meetse le dikgoro tša meetse tše di lekanetšego, ge di le gona, go akaretšwa kgonagalo ya gore kgoro ya meetse ye tee goba tše ntšhi di ka se bulwe goba kgonagalo ya gore kelelo ya meetse e ka thibelwa ke dilo tše di phaphamalago godimo ga meetse, tša go swana le dikepe, ditlakala, mehlare, dikgong le matlakala;
  - (ii) ditlamorago tša go tlala ga letamo;
  - (iii) kgonagalo ya tahlegelo ya bophelo, le tshenyegelo ya boleng bja methopo ka lebaka la go phuhlama ga letamo;
  - (iv) go lekanela ga dibopego le go tia ga dibopego ka fase ga ditlamorago tša maemo a tlwaelegilego le maemo a sa tlwaelegago a morwalo wo montšhi;
  - (v) tshedimošo ya haedrolotši yeo e kgobokantšwego go tloga ge latamo le agwa goba go tloga ditekanyetšo tša nako ye e fetilego go ya ka Melawana goba molwana ofe goba ofe wo o

- dirilwego go ya ka molao woo go dirilwego boipelaetšo mo go ona;
- (vi) se diragalago letamong, ka go eleletša didirišwa tša tekolo le go lebelela tšeo di lego gona goba tshedimošo;
  - (vii) boleng le go lekanela ga bogodimo ba tshepedišo le hlokomelo, lenaneo la tekolo le ditshepedišo tša tšhoganyetso bakeng sa go fokotša kgonagalo ya kotsi maphelong a batho, tshenyegelo ya dithoto goba go bopleng bja methopo; le
  - (viii) kelo tlhoko ya go netefatša polokego ya maloko a setšhaba ao a nago le phihlelelo letamong le mešomo ya go thibela dikotsi, go akaretšwa tekano ya polokego ya tše di phaphamalago mo tseleng ya meetse, moo go kgonagalago.
- (e) moo go diragatšwago le ge matamo a na le dikgoro, tekanyetšo ya go lekanela ga –
- (i) magato a polokego bakeng sa go thibela batho bao ba sa dumelelwago gore ba fihlelele letamo, dikarolo tše bohlokwa tša letamo goba diripana tša gona, ge fela e le gore tshedimošo yeo e swanetšego go dirwa sephiri e dirwa ka tsela yeo, mo go hlokegago;
  - (ii) ditsela tšeo di šomišwago bakeng sa go lemoša molaodi wa letamo ka dipula tše di golo tše di tlogo;
  - (iii) ditsela tšeo di šomišwago bakeng sa go lemoša batho bao ba dulago mo thoko le letamo goba mo thoko le meetse ao a e lego a letamo;
  - (iv) melao ya go laola kgoro, ditsela tša tshepedišo le bašomi;
  - (v) kabo ya mohlagase ye nngwe bakeng sa gore mohlagase o senyege; le
  - (vi) tekanelo ya sebopego sa dielemente tšohle tša dikgoro tša meets; le
- (f) tekanyetšo ya polokego ya tšweletšo yeo e lego gona bogodimong le bofaseng bja leboto la letamo bjalo ka ge e tšweleditšwe mo melwaneng 8(1) le 8(2).
- (5) (a) motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego, ge a dira tekanyetšo ya polokego ya letamo o swaentše go dira taekeramo, mothola goba sethalwa seo se laetšago bogodimo bo laetšago dinako tšeo di swanetšego mo letamong le mo bogodimong bja letamo bakeng sa go netefatša palomoka ya bokgole bja letamo.

- (b) ge tsela ya meetse ya letamo e le ye epilwego moo yeo e tletšegoi e sa tlhalošwa, methalo ye mmalwa ya bogodimo e swanetše go tšweletšwa.
  - (c) motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego, ge a dira tekanyetšo ya letamo o swanetše go netefatša taolo ya bogodimo bjo bo lekanego ye gona bakeng sa tekanyetšo ya polokego ya letamo yeo a e dumeletšego ka boyena.
- (6) Pego ya tekanyetšo ya polokego e swanetše go romelwa malebana le letamo go ya ka Melawana ye e swanetše go ba le tshedimošo ye e latelago:
- (a) tlhalošo ye nepagetšego ya projeke yeo letamo le le go karolo ya lona;
  - (b) polane ya lefelo la projeke;
  - (c) di polane, botelele bja go tloga fase le dikarolo tšeo di laetšago dimelo tša letamo le boemo ba didirišwa dife goba dife tša tekolo, gommogo le taekeramo, mothalo goba sethalwa seo se hlalošitšwego mo melawaneng 35(5)(a) le (5)(c);
  - (d) kakaretšo ya phopholetšo ya meakanyetšo, fetleko ya meakanyetšo, tshedimošo ya dipula tše digolo tša moakanyetšo le dintlha tša polokego tšeo di dirišwago mo nakong ya go akanyetša bakeng sa go lekanyetša tekanelo ya sebopego le go tia ga letamo;
  - (e) moo go kgonagalago, ditlabakelo tša haedrolotši tša projeke, go akaretšwa –
    - (i) tulo ya go lota meetse;
    - (ii) mabaka ao a hlolago mellwane bakeng sa letamo;
    - (iii) dipula tša ngwaga;
    - (iv) mothamo wa go lota wa letamo;
    - (v) lefelo la ko tlase la letamo bakeng sa meetse a tletše;
    - (vi) phagamo kgahlanong le mothamo le phagamo kgahlanong le dikgopamo tša lefelo la ko tlase tša letamo;
    - (vii) moakanyetšo wa dipula tše digolo le tekanyešo ya kgonagalo ya go phetišo ya ngwaga, ge go phopholetšwa gore letamo le direlwa moakanyetšo bjalo ka “letamo le lefsa”;

- (viii) bomeksimamo ba dipula tše digolo ba selete, ge bo le gona, go ya ka bogolo ba lefelo la go lota meetse;;
  - (ix) tekanyetšo ya polokego bakeng sa dipula tše digolo le tekanyetšo ya kgonagalo ya phetišo ya meetse ya ngwaga;
  - (x) ditlabakelo tša haedrokerafo ya moakanyetšo wa dipula tše digolo, tše di laetšago dilekanyetši, mothopo wa tshedimošo le mekgwa yeo e dirišitšwego bakeng sa go laola dipula tše digolo;
  - (xi) ditlabakelo tša haedrokerafo ya dipula tše digolo, tše e lego gore ge di le letamong, di ka laetša ka tsela yeo e lego gore haedrokerafo ya kelelo ya ka ntle, e na le kelo ye swanago le mothamo wa go ntšha wa bo meksimamo ya tsela ya meetse; le
  - (xii) haedrokerafo ya moela wa ka gare le moela wa ka ntle bakeng sa dipula tše digolo tša dipula tša moakanyetšo le dipula bakeng sadipeelano tša tekanyetšo ya polokego ge go na le meetše a mantšhi ao a tsenago ka letamong ao a letetšwego.
- (f) tlhalošo le tekanyetšo ya tsela ya meetse, go akaretšwa –
- (i) mohuta wa tsela ya meetse;
  - (ii) botelele ba tsela ya meetse bogodimong bja yona;
  - (iii) phapano ya botelele magareng ga tsela ya meetse bogodimong bja yona le botlaseng bja yona;
  - (iv) bogolo bja dikarolo tša taolo tša haedrauliki;
  - (v) botelele bja tsela ya meetse, ge bo le gona;
  - (vi) mothamo wa bomeksimamo wa tsela ya meetse;
  - (vii) sekgoba seo se lego gona ka nako ya moakanyetšo wa dipula tše digolo; le
  - (viii) tshenyego ye letetšwego goba kgogolego ka nako ya dipula tše difapafapanego.
- (g) kakaretšo ya maemo a thutafase le thutafase ya sethekgeniki ao a ka amago polokego ya letamo, ge fela e le gore tshedimošo ye thutafase goba thutafase ya sethekgeniki yeo go boletšwego ka yona ga e gona, goba e sa felela, motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšweg o swanetše go laetša mo pegong ya gagwe, gore ke efe tshedimošo ye okeditšwego goba dinyakišišo tše di nyakegago;

- (h) fetleko ya polokego le go tia ga letamo, le ditsela tša tshepedišo le hlokomelo ya letamo, go ya ka dihlahlobo, tekodišišo le ditekanyetšo tšeo di diragaditšwego ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego go ya ka molawana 35(4), gammogo le ditšhupetšo bakeng sa mokgwa wo dirišitšwego, diphopholetšo tšeo di dirilwego, le maemo a diragaditšwego bakeng sa tekanyetšo ka ge go kgopelwa go ya ka molawana 35(4)(d);
- (i) tsopolo ya phetolo efe goba efe go ya ka tshedimošo yeo e kgopelwago go ya ka molawana 35(4) woo o diragatšwa go tloga tekanyetšong yeo, le fetlekong ya ditlamorago tša phetogo efe goba efe;
- (j) ge letamo le na le didirišwa tša tekolo, tshedimošo yeo e lekolwago bakeng sa go fa sekao se kayago dipoelo tša tekolo ya tiragalo le polokego, tshedimošo yeo e hlagišwago ka kerafo bakeng sa go laetša diphetolo mo go sepeleng ga nako, ka tsela yeo e dirago gore go ba le kgonagalo ya go farologanya dipharologanyo tša ditiragalo, mme go akaretšwa sethalwa sa go laetša boemo le didirišwa tša phatlalatšo mo sebopegong;
- (k) tekanyetšo ya tekanelo ya go lokelwa ga didirišwa tšeo di lego gona, lenaneo la tekolo le lenaneo la mong bakeng sa dihlahlobo tša letamo tša periyodiki bakeng sa ge go na le kgonagalo ya kotsi yeo e amago maphelo a batho, tshenyegelo ya dithoto, le tlamorago efe goba efe ye golo mo boleng ba mothopo;
- (l) fetleko ya polokego ya letamo le/ goba tekodišišo ya letamo le taetšo ya kgonagalo ya phuhlamo, ge go kgopetše Molaodi-Kakaretšo;
- (m) ditlabakelo tša ditemošo le magato a go netefatša polokego ya setšhaba yeo go bolelwago ka yona mo molawaneng 11(e) mo go kgonegago;
- (n) dikeletšo ka motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego go ya ka dihlahlobo, ditekolo, fetleko le diphagamiši ka ge go kgopetšwe mo Melawaneng, malebana le-
- (i) magato a tukišo ao a nyakegago bakeng sa fokotša bogodimo bo amogesebilego goba kgonagalo ya tshenyegelo bakeng sa maemo a letamo goba boleng le tekanelo ya ditshepedišo le tekolo ya letamo goba maano a boitukišetšo ba ditšhoganyetšo gammogo le go lota direkhoto go ya ka tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo;
- (ii) potlako bakeng sa go tšea magato a tukišo;
- (iii) go lokiša goba go hlabolla tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo le leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo bakeng sa matamo. Ge go sena tlhahlo ya tshepedišo le hlokomelo gammogo le

leano la boitukišetšo ba ditšhoganyetšo bakeng sa letamo, statamente se swanetše go dirwa mabapi le hlokego ya ditokomane tša go swana le tše go ya ka Melawana ye;

- (iv) palelo ya tšwetšopele ya dinyakišišo bakeng sa go nyakišiša kgonagalo ya dipošo; le
  - (v) didirišwa tša tekanyetšo tše okeditšwego, ditekanyetšo, dihlahlobo goba tše di bonalago di le bohlokwa.
- (o) ge tekanyetšo yeo e nyakegago mo melawaneng 35(6)(d) go fihla go 35(6)(h) le 35(6)(k) e netefatša dikhwetšo tša tekanyetšo yeo e fetilego ya polokego ya letamo, kakaretšo ya tekanyetšo yeo e swanetše go akretšwa mopegong, ka tšhupetšo ye feleletšego;
- (p) nomoro ye swanetšego ya diswantšho tše dilaetšago dilo tše di bonwago goba dikhwetšo tše di dirilwego ka nako ya dihlahlobo tša lefelo;
- (q) lenaneo la bašomi ka moka bao ba tšerego karolo hlahlobong, tekolong goba go direng ga pego; le
- (r) mosaeno wa motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego yo a nago le maikarabelo a ditekanyetšo tša polokego ya letamo.
- (7) dikagare tša pego ya tekanyetšo ye go bolelwago yona mo molawaneng 35(6) di swanetše go fokotšwa go tshedimošo yeo e hlokegago mo molawaneng 35(6) e swanetše go ba le tshedimošo yeo nyakegago fela bakeng sa go thekga dikhwetšo le di keletšo tše di lego mo tekanyetšong ya polokego ya letamo.

Dinyakwa tše okeditšwego bakeng sa tekanyetšo ya polokego ya letamo la legoro la III

36. (1) Dinyakwa le dipeelano tše di tšweleditšwego mo molawaneng 35 bakeng sa ditekanyetšo tša polokego ya letamo la legoro la II, gammogo le go tekanyetšo ya letamo la legoro la III, ntle le ge –
- (a) tekanyetšo ya polokego ya letamo le hlahlobo ya lefelo e swanetše go diragatšwa ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego a thuša ke sehlopha sa batho bao ba šomago mešomo yeo baithutetšego yona;
  - (b) tshedimošo yeo e nyakegago mo molawaneng 35(6)(h) e swanetše go ba le pelo ya dimelo yeo e hwedišwego mo tshepetšong ya tekanyetšo go ya molawana 35(4)(d);

- (c) fetleko ya polokego ya letamo le / goba tekolo ya kotsi e swanetše go diragatšwa letamong mme le taetšo ya dikgonagalo tšeo di lego gona, ge go kgopela Molaodi-Kakaretšo; le
- (d) maloko a sehlopha sa batho bao ba šomago mešomo yeo baithutetšego yona ba swanetše go saena dikarolo tše maleba tša pego yeo ba nago le maikarabelo go yona.

Ngwadišo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego

37. ntle le ge letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego le setše le ngwadišitšwe ko Kgorong ge go thoma molawana ye, mong wa letamo o swanetše go ngwadiša letamo go ya ka karolo 120 ya Molao mo foromo ya kgopelo ya semolao yeo e hweditšwego ko Kgorong. Diforomo tšeo di tladišwego di swanetše go saenwa ke mong mme di romelwe go Molaodi-Kakaretšo.

Go phuhlamišwa ga letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego

38. (1) Ga go motho wo a swanetšego-
- (a) go thoma go fetola letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego ka maikemišetšo a go phuhlamiša letamo; goba
  - (b) go fetola tshepetšo ye tlwaelegilego ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego ka maikemišetšo a go phuhlamiša letamo ntle le ge a na le laesense ya go phuhlamiša letamo, yeo a e filwego ke Molaodi-Kakaretšo.
- (2) Motho yo a nago le maikemišetšo a go phuhlamiša letamo la legoro la II goba letamo la legoro la III o swanetše go thwala motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego bakeng sa go akanyetšo diphetolo tša letamo le go thala dipolane le ditaello tša gona.
- (3) Bakeng sa phuhlamišo ya letamo la legoro la III motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego a ka thušwa ke sehlopha sa batho bao ba šomago mešomo yeo baithutetšego yona.

Kgopelo ya laesense bakeng sa go phuhlamiša letamo la legoro la I

39. Motho ofe goba ofe yo a ikemišeditšego go phuhlamiša letamo la legoro la I o swanetše go dira kgopelo ya laesense ya go phuhlamiša letamo ka go romela tše dilatelago go Molaodi-Kakaretšo –
- (a) foromo ya kgopelo ya semolao yeo e hweditšwego Kgorong mme e saenwe ke mokgopedi;
  - (b) dintlhakakaretšo tša projeke go ya ka molawana 41(a);
  - (c) go ela hloko bakeng sa polokego go šireletša setšhaba, dithoto le boleng ba methopo tše di swanetšego go diragatšwa kagong;

Mme ge Molaodi-Kakaretšo a kgopelwa –

- (d) dithalwa tša boetšhinere go go ya ka molawana 43;
- (e) tlhalošo yeo e hlagišitšwego ka dikokwane ka botlalo le diphopholetšo tše di dirwago ge go laolwa diphetogo tše šišintšwego le diphetolo tša letamo ka ge di tšweleditšwe mo dithalweng tša boentšhinere;
- (f) tekolo ya tlamorago ya phuhlamišo mo boleng ba mothopo;
- (g) tekolo ya tlamorago go leago le tikologo.

Kgopelo ya laesense bakeng sa go phuhlamiša letamo la legoro la II goba legoro la III

40. Motho ofe goba ofe yo a nago le maikemišetšo a go phuhlamiša letamo la legoro la II goba III o swanetše go dira kgopelo ya laesense ya go phuhlamiša, ka go romela go Molaodi-Kakaretšo –

- (a) foromo ya kgopelo ya semolao yeo e hweditšwego Kgorong mme e saenwe ke mokgopedi;
- (b) pego ya moakanyetšo go ya ka molawana 41;
- (c) ditaetšo tša projeke go ya ka melawana 42;
- (d) dithalwa tša boentšhenere go ya molawana 43;

mme go go kgopela Molaodi-Kakaretšo –

- (e) tekolo ya tlamorago ya phuhlamišo ya boleng ba mothopo;
- (f) tekolo ya tlamorago ya leago le tikologo.

Pego ya moakanyetšo bakeng sa phuhlamišo ya letamo la legoro la II le letamo legoro la III

41. Pego ya moakanyetšo bakeng sa phuhlamišo ya letamo la legoro la II le la legoro la III e swanetše go ba le tshedimošo ye e latelago:

- (a) Dintlhakakaretšo tša projeke, go akaretšwa –
  - (i) leina le sefane sa mong wa letamo le tša motho wo a lego taolong;
  - (ii) boselegae ba letamo go akaretšwa tlhalošo ka ge e tšweleditšwe mo tokomaneng ya laetša borui ya thoto yeo go bolelwago ka yona, selete sa maseterata, toropo ya mo kgauswi, bokgole bja go ya toropong ye kgauswi, leina la noka goba lefelo la meetse (ge

lelegona), lefelo go ya ka mogaranafase le lesatafase (kgauswi le dintlha tše nepagetšego), le lefelo la taolo ya meetse;

- (iii) mabaka a phuhlamišo ya letamo;
  - (iv) mohuta wa letamo leo le tlilego go phuhlamišwa, ka tlhalošo ya diphetolo tše šišintšwego tša letamo bakeng sa phuhlamišo;
  - (v) taetšo ya bontšhi le mehuta ya ditlabakelo tše di tlilego go tlošwa, go fedišwa le go lahlwa (mohlala, bontšhi bja sediriswa sa go aga, kago ya matlapa, matlapa a go aga, ditena le ditlakala a fapafapanego a ditlabakelo tša kago) go a karetšwa tlhalošo ye bonalago le ya dikhemikale bakeng sa ditlakala dife goba dife; le
  - (vi) magato goba mešomo ye nyakegago bakeng sa go šomana le ditlakala tše di tšenego ka letamong.
- (b) tlhalošo yeo e nago le dikokwane ka botlalo le diphopholetšo tše di dirišwago bakeng sa go laola diphetogo tše šišintšwego le diphetogo tša letamo ka ge di tšweleditšwe mo dithalweng tša letamo;
- (c) ditlabakelo tša haedrolotši tša projeke, go akaretšwa –
- (i) tulo ya go lota meetse;
  - (ii) bogolo ba dipula tša moakanyetšo tše di šomišwago go laola botebo, metheoša, sebopego sa mafelelo sa kgatako, ge se le gona, goba bogolo bjo bongwe ba phuhlamišo ya letamo;
  - (iii) tekanyo ya kgonagalo ya go fetiša ga ngwaga bakeng sa dipula tše digolo tša moakanyetšo; le
  - (iv) bomeksimamo ba dipula tše digolo ba selete, ge bo le gona.
- (d) ditlabakelo tša haedrauliki tša projeke, go akaretšwa –
- (i) phagamišo ye malebana ya mahlakoreng a noka le bogodimo bja letamo bja letamo bjo bo šetšego, ge bo le gona; le
  - (ii) bomeksimamo ba go ntšhetša meetse ka ntletle bja mothamo wa kgatako mo sebopego seo se setšego, ge bo le gona.
- (e) ditlabakelo tša sebopego seo se setšego, ge se le gona, go akaretšwa –
- (i) bomeksimamo ba botele ba leboto;
  - (ii) botelele, botebo ba ko tlase le botebo ba ko godimo mo tseleng ye swanetšego;
  - (iii) metheoša ya go ya fase le ya go godimo;

- (iv) botelele ba ko godimo ba sebopego seo se setšego;
- (v) metheoša ya pulego efe goba efe yeoe šetšego ya sebopego seo se setšego; le
- (vi) tlhalošo ya mohuta wa ditlabakelo, boleng le kgogolego ya dilo tšeo di le go ka meetseng a dipula, meetse ao a eelago goba dipula tše digolo.

Ditaetšo tša projeke bakeng sa phuhlamišo ya letamo la legoro la II le la legoro la III

- 42.** Ditaetšo tša projeke di swanetše go dirwa bakeng sa phuhlamišo ya letamo le dibopego tše malebana, tše tlhalošago –
- (a) ditshepetšo tšeo di swanetšego go latelwa bakeng sa phuhlamišo ya letamo la legoro la II goba III le didirišwa tšeo di tlilego go šomišwa;
  - (b) kelo hloko ya magato a polokego bakeng sa go šireletša setšhaba, thoto le boleng ba methopo, ao a swanetšego go diragatšwa mo nakong ya kago;
  - (c) tše di dumeletšwego bakeng sa dibopego tšeo di fedišwego;
  - (d) poloko le tahlo ya ditlakala tšeo di tlošitšwego goba di gagotšwego gore di tle di lahlwe; le
  - (e) ditlabakelo tša magato a taolo ya boleng ao a tlilego go dirišwa.

Dithalwa tša go phuhlamiša letamo la legoro la II le la legoro la III

- 43.** Dithalwa tša boetšhinere bakeng sa go phuhlamiša letamo la legoro la II goba la III di swanetše go ba le dintla tše di latelago:
- (a) Lefelo la letamo le le nago la taetšo ya ditsela tša phihlelelo gotšwa toropong ye kgauswi;
  - (b) polane ya lenaneo ya letamo go fihlela bogodimong bja botelele bja letamo, ge polane ye e le gona;
  - (c) diphetolo tše šišintšwego le diphetolo tša diripana tša haedrauliki tša letamo bakeng sa go ntšha meetse ao a ka lowago ke sebopego seo se setšego;
  - (d) diphetolo tša sebopego tšeo di šišintšwego le diphetolo letamong;
  - (e) magato goba mešomo yeo e nyakegago bakeng sa go šomana le ditlakala tšeo di lahlwatšwego ka letamo;

- (f) lefelo la poloko le tahlo ya ditlakala tšeo di tlošitšwego goba tšeo di gagotšwego bakeng sa go phuhlamiša letamo;
- (g) ditlabakelo mo polaneng tša sekala se swanetšego sa seemo le boselegae ba didirišwa le tšweletšo ya letamo la godimo la fase tšeo di ka huetšago moakanyetšo wa phuhlamišo ya letamo; le
- (h) ditlabakelo mo polaneng tša sekala se swanetšego sa boselegae ba matamo a mangwe mo lefelong la go lota meetse di swanetše go akanyišišwa mo moakanyetšong ya phuhlamišo.

Dipeelano le dinyakwa bakeng sa laesense ya phuhlamišo ya letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego

44. (1) mabaka a latelago le dipeelano tšeo mong wa laesense ya go phuhlamiša letamo la legoro la I, a swanetšego go di obamela, di ka tlhalošwa mo laesenseng ya phuhlamišo ya letamo:
- (a) Go se obamele go gongwe le go gongwe ga bogolo bo bo letetšwego ba meepo, goba seemo goba beomo bo letetšwego ba dibopego tšeo di tšilego go utollwa, go gagolwa goba go fetolwa, di gopolwa mo nakong ya phuhlamišo, di swanetše go begwa go Molaodi-Kakaretšo;
  - (b) ge Molaodi-Kakaretšo a na le mogopolo wa gore go diragatšwe diphetolo dife goba dife tša moakanyetšo ka lebaka la tshedimošo yeo e tlabego e hwetšaagetše, di swanetše go diragatšwa ntle le tshenyo ya nako;
  - (c) tshedimošo ye nngwe mabapi le phuhlamišo ya letamo yeo e kgopelwago ke Molaodi-Kakaretšo o swanetše go e hwetša ntle le tshenyo ya nako; mme
  - (d) Molaodi-Kakaretšo goba motho ofe goba ofe yo a o swanetše go thušwa go dira nyakišišo goba go nyaka tshedimošo goba go dira dihlahlobo tšeo, go ya ka boikgopolelo bja gagwe di hlokegago mo nakong ya go phuhlamišwa ga letamo.
- (2) ka koketšo go dipeelano le dinyakwa tšeo di lego mo molawaneng 44(1) dipeelano tše di latelago le dinyakwa di swanetše go tšwelela mo laesenseng ya go phuhlamiša letamo la legoro la II:
- (a) bakeng sa phetolo tše itšego tšeo di tšwelelago mo dithalwa tša boentšinare tše rometšwego go ya ka molawana 43 goba diphetolo dikokwaneng tša moakanyetšong tšeo di tšewago bjalo ka tše bohlokwa ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego mme moo tshedimošo e filwego mo ditokomaneng tšeo di ometšwego go ya ka melawana 41 le 42, pego e swanetše go dirwa ka tsela ya lengwalo go Molaodi-Kakaretšo ka seemo,

bogolo le tiragatšo ya diphetolo mo matšatšing a masometharo pele diphetogo di diragatšwa;

- (b) motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego o swanetse go –
- (i) netefatša gore diphetogo tše hlokegago di ya diragatšwa bakeng sa go netefatša gore diphetogo le diphešo letamong, di diragatšwe go ya ka dithalwa tša boetšinare le ditaetšo;
  - (ii) ge go kgonega, a netefatse gore dinyakwa bakeng sa tekolo ya ditlamorago tše malebana le boleng bja methopo, dilo tša leago le tikologo ;
  - (iii) netefatša dithalwa tše di “phethagaditšwego” tše di laetšago diphešo tše didirilwego;
  - (iv) netefatša gore tshedimošo ye nepagetšego mabapi le phuhlamišo ya letamo, mme a dire pego ya phethagatšo; le
  - (v) fa setifikeiti bakeng sa phuhlamišo.
- (c) dikhopi tša setifikeiti sa phethišo, “phethagatšo” dithalwa le ditaetšo, le pego ya phethagatšo bakeng sa phuhlamišo e swanetše go romelwa go Molaodi-Kakaretšo mo matšatšing a lekgolo le masomepedi morago ga letšatšikgwe di go fiwa setifiketi sa phethagatšo;
- (d) ge motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego a sa hlwe a kgona go diragatša ditshwanelo tša gagwe, Molaodi-Kakaretšo o swanetše go tsebišwa ntle le tshenyu ya nako, le magato a swanetše go tšewa bakeng sa go bea bakeng;
- (e) ge Molaodi-Kakaretšo a bona hlokego, motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego o swanetše go ba le tumelelo ya go tšwetša pele ditshwanelo tše ge yena a sa kgone go ka di tšwetša pele.
- (3) ka go oketša dipeelano le dinyakwa tše di tšweleditšwego mo molawaneng 44(1) le 44(2), dipeelano le dinyakwa tše di latelago di swanetše go tšweletšwa mo laesenseng bakeng sa phuhlamišo ya letamo la legoro la III:
- (a) Dipego mabapi le taolo ya boleng bja mošomo wa kago le dipego tše tšwelopele di swanetše go romelwa go Molaodi-Kakaretšo ka nako ye beilwego;
  - (b) Ge Molaodi-Kakaretšo o bona go hlokego gore diprojeke tša go swana le go epa, kgogolo, poloko le tahlo ya ditlakala, go lokiša lefelo, tšošološo goba tiragalo ye nngwe mo projekeng e ka se

thome pele tshedimošo goba ditlabakelo tšeo di nyakilwego ke Molaodi-Kakaretšo a di hwetša, mme dinyakwa tšeo di obametšwe;

- (c) rekhoto e swanetše go lotwa ya lefase, batlapa a kago, matlapa le dibopego tšeo di bolokilwego bjalo ka ge di utollotšwe ke meepo, go epa mekoti goba gagolo mo nakong phuhlamišo ya letamo bakeng sa go tsopola go se obalamelwe go tšwa go dipeelano tšeo di phopholeditšwego le go kopanya tshedimošo ka dipeelano tša nnte tša motheo ka “ge go agilwe”; le
  - (d) motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego o swanetše go ba le motho wo mongwe yo aka tšwetšago ditshwanelo tša gagwe pele ge yena a palelwa.
- (4) ka khwetšo ya setifikeiti sa pethagatšo Molaodi-Kakaretšo a ka tloša letamo mo retšisetereeng ya matamo ao a nago le kotsi mo polokego, goba a fetošē retšisetara bakeng sa go laetša letamo leo le phuhlamišitšwego.

Tumelelo ya motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona le sehlopha sa batho bao ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona

45. (1) motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a nyakago gore mohola wa taelo ya Melawana ye o dumelelwe, motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego bakeng sa mošomo wo o nyakwago go ya Melawana ye mabapi le projeke ye itšego, o swanetše go dira kgopelo ka tsela ya lengwalo bakeng sa gore go dirwe tumelelo ye hlokegago ka go fa Molaodi-Kakaretšo-
- (a) tlhalošo ya projeke le seemo sa mošomo goba mešomo yeo e dirwago;
  - (b) ditlabakelo tša maswanedi a gagwe, tlhahlo le boitemogelo bakeng sa boetšinare ba tša matamo; le
  - (c) foromo ya kgopelo ya semolao yeo e hweditšwego ko Kgorong mme e saenwe ke motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona.
- (2) Kgopelo yeo go bolelwago ka yona mo molawaneng 45(1) e swanetše go sepetšwa ke Molaodi-Kakaretšo mme e išwe go Khansele ya Boentšinare ya Afrika Borwa bakeng sa tekanyetšo, ntle le ge tshepetšo yeo e filwegogo molawaneng wa 45(9) e latelwa.
- (3) Khansele ya Boentšinare ya Afrika Borwa e ka tlhoma komiti bakeng sa go lekanyetša kgopelo yeo go bolelwago ya yona mo molawaneng 45(1) mme le go eletša Tona.
- (4) keletšo ka Khansele ya Boentšinare ya Afrika Borwa ka lebaka la tekanyetšo mo molawaneng 45(2) e swanetše go rekhotiwa mme e romelwe go Molaodi-Kakaretšo ka tsela ya lengwalo.

- (5) Khansele ya Boentšinare ya Afrika Borwa e ka eletša kgopelo yeo e hlalošitšwego mo molawaneng 45(1) bakeng sa gore e dumelelwe go ya ka dipeelano ge e le gore go bile le diphošo tšeo di tsopotšwego mo kgopelong.
- (6) Molaodi-Kakaretšo o swanetše go naganišiša keletšo ya Khansele ya Boentšinare ya Afrika Borwa pele a ka nea tumelelo ya kgopelo yeo e hlalošitšwego mo molawaneng 45(1).
- (7) bakeng sa kganetšo ya kgopelo yeo e hlalošitšwego mo molawaneng 45(1), mokgopedi o swanetše go fiwa monyetla wa go ala taba go Molaodi-Kakaretšo mo nakong ye kwagalago.
- 8) keletšo ya tumelelo go ya ka molawana 45(5) e swanetše –
  - (a) mafelo mo motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona o swanetšego go thušwa mo go ona; le
  - (b) maswanedi le boitemogelo ba motho goba sehlopha sa batho se swanetše go thuša.
- (9) Molaodi-Kakaretšo aka dumelela kgopelo ka motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona bakeng sa mošomo ofe goba ofe wa letamo leo le nago le kotsi mo tša polokego ka go gopola gore keletšo ya mo nakong ye fetilego ka Khansele ya Boentšinare ya Afrika Borwa, ge fela e le gore –
  - (a) mohuta wa letamo o a swana, goba o ka balelwa go legoro le swanago goba mehuta ya matamo, ao mokgopedi a dumeletšwego go ona;
  - (b) bomekisimamo ba botelele bja lebotu la letamo ka ge bo hlalošitšwe mo Molawaneng ye gabo fete boo mokgopedi a hweditšego tumelelo ka bona mathomong, bo bo fetago –
    - (i) dimetara tše tharo bakeng sa matamo a manyane;
    - (ii) dimetara tša hlano bakeng sa matamo a lekanetšego; le
    - (iii) dimetara tše šupa bakeng sa matamo a magolo.
  - (c) mošomo ke go, ka boikgopolelo ba Molaodi-Kakaretšo, ga e sa le boima go swana le yeo e dumeletšwego mokgopedi mo nakong ye fetilego.
- (10) bakeng sa mošomo wo swanetšego gore o dirwe ka letamo la legoro la III, motho yo a šomago mosomo wo a ithutetsegoona o swanetše go dira kgopelo go Molaodi-Kakaretšo bakeng sa tumelelo ya maloko a sehlopha sa batho bao ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona mo foromong ya semolao yeo e diretšwego lebaka leo. Leina, maswanedi, CV,

mothwadi, boitemogelo bo maleba ba mošomo le tlhalošo ya diripana tša mošomo yo o filwego leloko lefe goba lefe.

- (11) Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona o swanetše go tsebišwa ka tsela lengwalo ka sepheto sefe goba sefe sa Molaodi-Kakaretšo go ya ka molawana.
- (12) Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a hlalošitšwego mo mowalana 45(1) o swanetše go –
- (a) tsebiša mong wa letamo ka sepheto sa Molaodi-Kakaretšo, e kabe kgopelo e dumeletšwe, e dumeletšwe ka dipeelano goba aowa;
- (b) kgopela go Molaodi-Kakaretšo tumelelo ya motho goba batho ba go mo thuša ka tša boetšhiere ba matamo ge e le gore tumelelo ge e le gore go hlokega thušo bakeng sa dipeelano;
- (c) ka pelapela a tsebiše Molaodi-Kakaretšo ka tsela ya lengwalo ge eba o ikgogetše morago mošomong goba ge thwalo ya gagwe e fedišitšwe ke mong wa letamo.
- (13) Kgopelo ye hlalošitšwego mo molawaneng 45(12)(b) e swanetše go ba le leina, maswanedi, CV, mothwadi, le boitemogelo bo maleba ba motho goba sehlopha sa maloko ao a naego thušo.

Retšisetara ya batho bao ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona

46. (1) Molaodi-Kakaretšo a ka tlhoma retšisetara ya batho bao ba šomago mošomo wo ba ithutetšego ona ka ditherišano le Khansele ya Boetšhinere ya Afrika Borwa e phethagaletša mehuta ye fapafapanego ya batho bao ba šomago mošomo wo baithutetšego ona go ya ka molawana 46(2) go fihla molawaneng wa 46(2).
- (2) Magoro a fapafapanego a batho bao ba šomago mešomo ye ba ithutetšego yona a ka tlhongwa ka go laetša bomeksimamo ba botelele ba leboto, mohuta wa leboto la letamo, bomeksimamo na dipula tše digolo tša selete, le goba mohuta wa mošomo woo Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona a ka go dirago le dipeelano go ya ka melawana 45(5) le 45(6).
- (3) Dinyakwa bakeng sa kamogelo go legoro la batho bao ba šomago mešomo yeo ba ithutetšego yona mo retšisetareng di swana le tšeo di šomišwago bakeng sa go sepediša tumelelo ya Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona bakeng sa mošomo wo itšego ka ge e tšweleditšwe mo melawaneng 45, ka dinyakwa tše okeditšwego tšeo Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona a feditšego mošomo le ge e ka ba wo mo tee bakeng sa letamo le itšego bjalo ka Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona go ya ka Melwana.

- (4) retšisetara e swanetše go lokišwa makgetlo a mabedi ka ngwaga mme e swanetše go hwetšagala mo nakong ye kwagalago go motho ofe goba ofe yo dirago kgopelo go, ka tsela ya lengwalo go Molaodi-Kakaretšo bakeng sa khophi ya retšisetara.
- (5) Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona mo retšisetareng a ka giragatša mešomo bjalo ka ge e phathagaleditšwe mo retšisetareng ntle le go tlamega gore a dire kgopelo gape go ya ka molawana 45(1).
- (6) Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona a ka diragatša mešomo mo legorong goba magorong ao a dumeletšwego mo go ona mme a–
- (a) latele tshepetšo ye tšweleditšwego mo molawaneng 45(10) bakeng sa mešomo ye malebana le matamo a lerogo la III, ge go kgonagala;
- (b) latele tshepetšo ye tšweleditšwego mo molawaneng 45(12)(b) bakeng sa tumelelo ya peelano; le
- (c) a romele foromo ye tladitšwego yeo e hwetšagalago ko Kgorong, e saenwe ke yena go Molaodi-Kakaretšo le go mong wa letamo, e netefatša gore o thwetšwe bakeng sa go diragatša mošomo goba mešomo ye itšego, mo matšatšing a šupa a go thwalwa.
- (7) Ge Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona a lakatša go ka amogelwa legorong le le farologilego la batho ba šomago mešomo ye baithutešego yona, mohlala, go dumelelwa go diragatša mošomo mo letamo le le telele la go swana le leo a kilego a šoma go lona, goba a diragatše mošomo mo letamong leo le farologanego leo le nago le kotsi mo tša polokego, mme kgopelo e swanetše go romelwa go Molaodi-Kakaretšo ka ge yo phethagaditšwe mo molawaneng 45(1), ka taetšo ya legoro goba magoro moo go hlokegago tumelelo.

Tshepetšo bakeng sa phumulo, kgogelomorago goba fego ya Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona

47. (1) tumelelo ya Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona bakeng sa go diragatša mošomo yo itšego wo o hlalošitšwego mo melawaneng 45 le 46 e ka phumolwa mme leina la motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego le ka tlošwa legorong goba magorong a mo retšisetareng ke Molaodi-Kakaretšo ge e le gore, ka boikgopolelo ba Molaodi-Kakaretšo –
- (a) motho yo šomago mošomo wo a thutetšego ona o a palelwa goba a swanetše go obamela ditaello tša karolo 119 ya Molao;
- (b) Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona o ile a amega mo kagong yeo e sego mo molaong, katološo goba phetolo ya letamo leo laesense ya go aga, go katološa, go fetola goba go lokiša e sa fiwa go ya ka melawana ye;

- (c) Motho yo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona o tsopotšwe gore ke yena yo lego maikarabelo bakeng sa go tshwarelela mošomo gore o fele, a palelwa ke go diragatša goba go fetša mošomo, mme ga go tetelo ya go mošomo o tla fetšwa mo nakong ye kwagalago mme go ka ba le –
- (i) kotsi ye okeditšwego ya tahlegelo ya bophelo;
  - (ii) kotsi ye okeditšwego ya tshenyegelo ya dithoto; goba
  - (iii) kotsi ye okeditšegilego bakeng sa boleng bja mothopo goba tshenyego ya tikologo;
- (d) mošomo wo o dirilwego ga se woo o dumeletšego go ya ka bomeksimamo bja botelele bja leboto, mohuta wa leboto la letamo, bomeksimamo bja dipula tše digolo tša selete goba mohuta wa mošomo ka ge o phethagaleditšwe mo melawaneng 45 le 46;goba
- (e) motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona goba motho ga se motho yo a ngwadišitšwego go ya ka *Engineering Profession Act, 2000 (Act No. 46 of 2000)*.
- (2) Molaodi-Kakaretšo a ka dira dipeelano tše di swanetšego go obamelwa pele go ka eleletšwa kgonagalo ya tumelelo ya go thwalwa gape ga motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona goba pele go ka eleletšwa ka ga dikgopelo tše difsa go tšwa go motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona go ya ka molawana 45.
- (3) Bakeng sa tšhišinyo ya go phumula tumelelo goba go tloša leina la motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona mo retšisetareng go ya ka molawana 47(1), motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona o swanetše go fiwa monyetla wa go ala gape go Molaodi-Kakaretšo mo nakong ye kwagalago ye itšego.
- (4) Bakeng sa go phumulwa ga tumelelo goba go tloša leina la motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona mo retšisetareng go ya ka molawana 47(1) le go dira dipeelano go ya ka molawana 47(2), go swanetše go rerišanwe le Khansele ya Boetšinere ya Afrika Borwa pele go ka dirwa sephetho sa mafelelo ke Molaodi-Kakaretšo.
- (5) Molaodi-Kakaretšo a ka fega tumelelo ya motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona gore a diragatše mošomo goba mešomo go ya ka molawana 47(1) go fihlela go 47(4) e phethagaditšwe. Molaodi-Kakaretšo a gogela morago go fegwa ka lebaka la tshedimošo ye mpsha yeo e fihlilego.
- (6) Tumello ya mošomo itšego e swanetše go phumulwa ke Molaodi-Kakaretšo ge –

- (a) motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo dumeletšwego a tsebiša Molaodi-Kakaretšo ka tsela ya lengwalo gore go thwalwa ga gagwe go fedišitšwe ke mong wa letamo pele mošomo o ka fetšwa go ya ka Melawana; le
- (b) motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego a ka tsebiša Molaodi-Kakaretšo ka tsela ya lengwalo gore o gapeletšegile go re ikgogele morago bjalo ka motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego, pele mošomo o ka phethagatšwa go ya ka Melawana ye, ka mabaka ao a sego ka fase ga taolo ya gagwe.
- (7) Leina la motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego le swanetše go phumulwa mo retšisetareng ka kgopelo ye ngwadiwego ke motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego.
- (8) Ge tumelelo e phumutšwe, e fegilwe, goba leina la motho le phumutšwe mo retšisetareng ke Molaodi-Kakaretšo, mong wa letamo o swanetše gore—
- (a) a tsebišwe ka tsela ya lengwalo ke Molaodi-Kakaretšo gore motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona o kgona go diragatša ditshwanelo; le
- (b) a tšeye magato bakeng sa go thwala motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yoo a hwetšago tumelelo ya go ba motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona wa go diragatša goba go feleletša mošomo go ya ka Melawana ye.
- (9) Ge tumelelo ya motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona e phumutšwe, e fegilwe goba leina la motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego le tlošitšwe mo retšisetareng ke Molaodi-Kakaretšo, motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona o swanetše go tsebišwa ke Molaodi-Kakaretšo mo nakong ye kwagalogo.
- (10) Motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona a ka dumelelwa go re ngwadišwe gape mo retšisetareng, goba motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona yo a dumeletšwego bakeng sa mošomo wo itšego, ge a kgotšofatša Molaodi-Kakaretšo gore —
- (a) mabaka a go tloša leina la motho wo a šomago mošomo wo a ithutetšego ona mo regisetareng a sa hlwe a le gona;
- (b) mabaka a go phumula tumelelo bakeng sa mošomo wo itšego, goba mešomo, ga e sa le gona; le
- (c) dipeelano tšeo di beilwego ke Molaodi-Kakaretšo go ya ka molawana 47(2) di omabametšwe.

- (11) Molaodi-Kakaretšo o swanetše go rerišana le Khansele ya Boentšinare ya Afrika Borwa pele a ka dira sephetho sa mafelelo seo se hlalošitšwego molawaneng 47(10).

Melato le dikotlo

48. Motho yo a tshelago goba a palelago ke go obamela taelo efe goba efe ya Melawana ye o na le molato mme ge a ka ahlolwa o tla lefa faene goba a išwa kgolegong mengwaga ye e sa fetego ye mehlano.

Lebaka ge laesense e sa fiwa

49. Molaodi-Kakaewtšo o swanetše go fa mabaka ge laesense efe goba efe e sa fiwa mo dikgweding tše tharo go tloga letšatšikgwedi la thomelo ya kgopelo.

Boipelaetšo bakeng sa melawana

50. Melawana e phatlaladitšwe ka Tsebišo ya Mmušo No. R. 1560 of 25 JULAE 1986, go dirwa boipelaetšo kgahlanong le ona.

Koketšo**Mananeo a karoganyo ya matamo ao a nago le kotsi mo tša polokego****Lenaneo la 1: Bogolo ba karoganyo**

Bogoro bakeng sa legoro	Bomeksimamo ba botelele ba leboto ka dimetara (m)
Nnyane	Nnane go feta 12 m.
Magareng	Lekanago le goba ye e fetago 12 m efela ye nnyane go feta 30 m.
Golo	Lekanago le goba ye e fetago 30 m.

Lenaneo la 1 le swanetše go balwa mmogo le molawana 2(2).

Lenaneo la 2: Karoganyo ka kgonagalo ya kotsi

Go meta lebelo la kgonagalo ya kotsi	Kgonagalo ya tlahlegelo ya bophelo	Kgonagalo ya tahlegelo ikonoming	Kgonagalo ye golo ya tlamorago mo boleng bja mothopo
Tlase	Tee	Bonnyane	Tlase
Bohlokwa	Ya go se fate lesome	Bohlokwa	Bohlokwa
Godimo	Ya go feta lesome	Kudu	Kudu kudu

Lenaneo la 2 le swanetše go balwa mmogo le molawana 2(3).

Lenaneo la 3: Karoganyo ya matamo ao a nago e kotsi mo tša polokego

Bogolo bakeng sa legoro	Go meta lebelo la kgonagalo ya kotsi		
	Tlase	Bohlokwa	Godimo
Nnyane	Legoro I	Legoro II	Legoro II
Magareng	Legoro II	Legoro II	Legoro III
Golo	Legoro III	Legoro III	Legoro III

Lenaneo la 3 le swanetše go balwa mmogo le molawana 2(4).

Printed by and obtainable from the Government Printer, Bosman Street, Private Bag X85, Pretoria, 0001
Publications: Tel: (012) 334-4508, 334-4509, 334-4510
Advertisements: Tel: (012) 334-4673, 334-4674, 334-4504
Subscriptions: Tel: (012) 334-4735, 334-4736, 334-4737
Cape Town Branch: Tel: (021) 465-7531

Gedruk deur en verkrygbaar by die Staatsdrukker, Bosmanstraat, Privaatsak X85, Pretoria, 0001
Publikasies: Tel: (012) 334-4508, 334-4509, 334-4510
Advertensies: Tel: (012) 334-4673, 334-4674, 334-4504
Subskripsies: Tel: (012) 334-4735, 334-4736, 334-4737
Kaapstad-tak: Tel: (021) 465-7531